

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy óra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy óra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyüjtér petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 957.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, október 10.

Mai számunk főbb közleményei:

- Aradváros jövő pénzügyi helyzete.
- Ki az ur Csanádban?
- Egy mérnök pöre a motorvasut ellen.
- A kltünő masször.
- A gróf ur szerencsége.
- Mit csinál Junga Sebő?
- A hanyag tisztviselők ellen.
- A Splizer-hagyaték átadása.
- Eltoloncolt tót képviselő.
- Diósi Nusl otthon.
- Néppárti puccs.
- Tarkaságok.

A polgármester rendelete

Arad, október 9.

A polgármester az asztalra ütött. A mi ezt a kemény gesztust kísérte, jobb talán le sem írni. Ez az egy szó biztosan benne volt: disznóság. Es a polgármester mindjárt rendeletet gépeltetett. Ijedten lapultak meg a csont billentyűk az erélyesség alatt, a mely ezt ütötte ki rajtuk: tessék a hivatalos órákat betartani! A fölkiáltó jeleket, a melyek a hangsúly kifejezésére szükségesek, nem győznék egymás mellé állítani.

A disznóság tehát az, hogy a városházán a hivatalos órákat nem tartják be. Erről a polgármester is meggyőződött, sőt azt is tapasztalta, hogy a jóakaratu figyelmeztetés nem használ semmit. Es a rendeletéből, a melyben ezt beismeri, mintha ép a kifakadás zugna: elvégre én vagyok a polgármester, vagy mi!

Ebben igaza van a polgármesternek — s mi mégis félünk, hogy a

rendeletnek nem lesz négy héten túl terjedő fogantaja. Addig esetleg csakugyan betartják a hivatalos órákat. Azontul nem. Minek részletezzük a magángazdálkodásnak, a testi és szellemi szórakozásnak, az üdülésnek és a passzióknak számtalan fajtáját, a melyek a városi tisztikar egy részét mindenuntalan elszólítják az íróasztal mellől; tény az, hogy a „Hivatalos órák“ feliratu tábla csak arra való, hogy a naiv lelkeket megtévessze, s kinevesse azokat, akik felülnek neki. Ez alatt természetesen csak a feleket lehet érteni, a hivatalnokok sohase járnak meg azzal, hogy ezeket a táblákat komolyan vegyék.

Miből meritjük ezt a jóvendölést? Igen egyszerű okokból. Volt a városnak egy polgármestere, akin még a penzió idején is megmaradt a tisztelet parancsoló félelmetesség, — a ki nek polgármestersége alatt nagyon betartották a hivatalos órákat. Es ez a polgármester — Salacz Gyula — sohase adott ki olyan rendeletet, aminőt most Varjassy Lajos kiadott. Oka volt rá a jelenlegi polgármesternek s helyesen tette, hogy kiadta, de a mult példája azt mutatja, hogy a tisztviselők rendhezszoktatásához egyéb kell, mint az írott parancs. Talán a szemöldök — milyen nagy hatása tudott lenni annak, ha az a fehér, tüskés szemöldök egyet rezdült! — talán egyéb, amit definálni nem lehet; — de nem ez.

Mindenesetre helyes a rendeletnek az az iránya, a mely arra vall, hogy

a polgármester érkezettnek látia az időt, miszerint keménykezű legyen. Sértésnek, lealázónak ne vegye a város tisztviselői kara, — de erre nagy szükség van. Nemcsak a városházán, de egyebütt is, ahol az állást uri hivatalnak tekintik. A közigazgatás még nem vedlette le azt a hagyományt, amely a nobile officiumok idejéből maradt. Azt az urat, aki nem a hivatalából élt, csak családi tradicióból folytatta, nem is lehetett rá szorítani arra, hogy a hivatalában maradjon, a mikor a vadászatnak ideje volt. Az állapotok nagyon megváltoztak, de a hivatalnok, a közbizalomnak letéteményese, mégis úgy érzi, hogy ő különb valami, mint a gyári levelező, a ki reggel fél nyolckor bevonul s esetleg este fél hétkor jut a posta aláírásáig. Hát ezt az uri fölfogást kell igen nagyon megtörni. S meg kell törni nemcsak a polgármester erélyével, de a közönség önértetével is. A publikumban legyen önértet és bátorság, hogy a mikor a hivatalos órák alatt a dolgát a tisztviselő indokolatlan távolmaradása miatt nem végezheti el, hát üssön ő is az asztalra, azután keresse az igazát ott, a hol a helye van.

Van talán a hivatalos órák szomorú mellőzésének, a bürokratikus hanyagságnak egyéb oka is. A közigazgatásban a hivatalfőnök és az alárendeltek többnyire baráti és pajtási viszonyban élnek egymással. Mi mindemből származik ez a bizalmaskodás, nem feszegetjük, aminthogy

Kórházi impressziók.

Írta: Kaszab Géza.

Minden ember hajlandóbb elhinni, hogy holnap a Bleriot repülőgépén fog ülni, mint mentőkocsin. Ez a jármű annyira népszerűtlen, hogy az emberek legnagyobb része szivesebben gyalogol, semhogy a benne elhelyezett ágyon fekvő vágatasson végig Arad utcáin. Érthető tehát, ha az ember kellemetlenül van meglepve, ha gummirádlison megy valahova és mentőkocsin jön vissza. Különösen, ha ez a mentőkocsi Arad szabad királyi város tulajdonát képezi.

Az aradi mentőkocsinál kellemetlenebb alkotmányt ugyanis aligha szült még Nubia párduca. Az embernek, mikor benne kéjutazik, még a nyolcvan százalékos pótdónál is kellemetlenebb dolgok jutnak eszébe, s ha előzőleg a legnagyobb ellensége is volt az Aradon divó aszfaltozási dühnek, ebben a kocsiban áldva emlegeti az Első magyar aszfaltipar részvénytársaságot, s halálos ellenségévé lesz minden kövezett utnak. Az aradi mentőkocsi ugyanis olyan modern berendezésű, hogy igazán csakis beteg emberek számára használható, mert a

beteg embernek meg van az a tulajdonsága, hogy beteg, tehát már nem lesz beteg, míg az egészséges ember feltétlenül tengeri betegséget kap a mentőkocsiban, amely mindenhol, ahol csak nincs aszfalt, jobb ügyhöz méltó buzgalommal döcög, ugrál, himbálózik, zötyög, zörög, ráz és zökken, nagyobb élvezetere a benne fekvő betegnek, aki eközben balával emlegeti a bakon ülő tüzoltó felmenő águ rokonait az Ur-ataistennel kapcsolatban. Pedig ezen a pótdó emelkedése nélkül is segíteni lehetne, ha a kocsi gummikereket kapnának, vagy a bennük elhelyezett hordágyak helyett modern mintára függő-ágyban feküdhetnék a beteg. Sajnos azonban, a törvényhatóság közgyűlésén senki sem meri egy ilyen átalakítás eszméjét felvetni, mert fél, hogy az ősi aradi szokás szerint a többi városatyák rögtön érdekltséget látnak a dologban és valamelyik maliciózusabb egyén közbekiált:

— Maga talán beteg?!

Egy szó, mint száz, az emberi boldogságok legélvezetesebbjei közé tartozik az a pillanat, mikor a mentőkocsi berobog az aradi kórház kapuján, a lovak megállanak, a tüzoltó udvariasan kinyitja az ajtót és beszól:

— Nna! Itt vagyunk.

Az olyan beteg azonban, mint jómagam is, — nagy ur. Hogy ennek jellemzésére hosszasan ne kelljen kitérnem, csak azt jegyzem meg, hogy nagyuri mivoltomat mi sem magyarázza meg jobban, mint az, hogy már hat hete nem járok gyalog. Így tehát a mentőkocsiból való kivonuláson, egyáltalán nem volt inyemre, még pedig főleg azért, mert összes ruházatom az ingen kívül egyetlen lepedőben csucosodott ki, eltekintve a jobb lábamat ékítő vastag kötéstől. De egyébként is jobb lábon állottam a ballábammal, mint a jobbal, mert jobb lábon egyáltalán nem állhattam. Még a ballábammal se.

A tüzoltók ennél fogva megragadták a hordágyat és kihuzták a kocsiból.

Az első impresszióm az volt, hogy a kórházban éppen olyan kíváncsiak az emberek, mint a külvilágban. Igaz, hogy tiszteletteljes távolságból, de egész csomó járóbeteg vette körül a mentőkocsit, amely egy új szenvedőtársat hozott ezek közé a falak közé, ahol az ember az első pillanatra inkább hajlandó azt hinni, hogy valami szépen fásított üdülőhelyre jutott, mint azt, hogy kórházban van. Ugy látszik

egészen véve magánügy az is, melyik tisztviselő keresi fölfelé s melyik tartja meg lefelé a baráti érzéseket. „Tapasztaltatott azonban“, — hogy a polgármesterrel egy hangon szóljunk, — hogy amikor az alárendelt tisztviselő ezt a baráti viszonyt úgy tőkésíti, hogy magának a fegyelem rovására előnyt, kedvezést kamatoztasson belőle, akkor a barát-főlebbvaló többnyire erőltlen vele szemben.

Az aradi járásbírósnál megesett, hogy egy bíró előtt valamelyik ügyvéd tárgyal, aki ezer feketé kávéval keresztül való jó barátja, bizalmasa volt a bírónak. Tárgyalás közben azt mondja az ügyvéd: „De kérek, Pali...“ A bíró az asztalra ütött. „Ügyvéd ur, itt nem vagyok Pali, itt tekintetes királyi járásbírósnak vagyok!“ Hát abból se lenne semmi nagyképűség, semmi hűtlenség, ha a főlebbvaló azokban az esetekben, amikor a helyzet kívánja, azt mondaná: „most nem vagyok komám, nem vagyok fiam és nem vagyok Izékém, hanem hivatalfőnök vagyok, aki ezt nem tűröm!“ Itt kezdődnek az uri hivatal alkonya s annak a fegyelemnek kezdete, amely nélkül jó közigazgatást csinálni nem lehet. Kicsinyes fölfogás, de talán nem abszurdum, ami valakinek ebben a mondásában nyilatkozik meg: „az lenne a legjobb adminisztráció, ahol a hivatalnokok közül egyik se lenne pertu a másikkal.“

A cár Olaszországban. Pétervárról táviratozzák: A cár már legközelebb Olaszországba utazik. Az uralkodót Isvolsky kíséri. Abban állapotok meg, hogy a cár utazását vasuton teszi meg.

D'Amade tábornok megrendszabályozása. Parisból táviratozzák: Briand miniszterelnök D'Amade tábornok ügyét illető nézeteiről és

azonban, a derék járóbetegek egyáltalában nem voltak kielégítő megjelenésűek által. A főarisztokrata közöttük, egy amputált lábfejű ember, némi lekicsinyléssel mondotta a többinek:

— Csak a lába van egy kicsit megvágva!

Ha a rendes hangulatban vagyok, feltétlenül megkérdem tőle:

— Mondja, maga a lábfejében tartotta az eszét?

De sajnos, nem volt időm a krakélereskedésre, mert ebben a pillanatban megjelent egy ur, aki felvette a nacionálémat.

— Született? — kérdezte tőlem.

— Feltétlenül! — feleltem.

— Családi állapota? — faggatott tovább.

— Köszönöm kérdését, jó, — válaszoltam.

Ezzel a kihallgatás be lévén fejezve, a tüzoltók ismét megragadták a hordágyat és felcipeltek a legközelebbi lépcsőn. Közben Stauber Andor, a kórház egyik rokonszenves orvososa, talpig fehér ruhában tudomásomra hozta, hogy különszoba nincs, de egy nagyon csendes, jóra való különszobás beteggel fognak egy szobába fektetni.

— Nem bánom. De előre megjegyzem, hogy én nem vagyok se csendes, se jóra való. En ordítani fogok.

szándékairól nagyfokú tartózkodást tanusít. Miután D'Amade a neki tulajdonított kijelentéseket ugylátszik nem cáfolhatja meg, valószínűleg fegyelmi büntetésben fog részesülni.

Aradváros jövő pénzügyi helyzete.

Az új adótörvények és háztartásunk.

Az 1909. évi törvények az adóztatást új alapokra fektetik, az állam bevételi forrásai nagy átalakuláson mennek át s így közvetve a városok pénzügyi helyzete is megváltozik. Nem lesz érdektelen vizsgálat tárgyává tenni, mit várhat Aradváros háztartása ama változásoktól, melyeket az új adótörvények idéznek elő. Nagyszerű pénzügyi agyafurtsággal készült adótörvényeinkről már minden szakszerű tárgyalás nélkül megállapítható, hogy ezek pénzügyi eredménye a kincstárnak kárára nem lesz. Ennek következtében a városoknak sem kell attól félniök, hogy az állami adókra épített háztartásuk, ezek csökkenése miatt, megrázkódtatásnak lesz kitéve.

Egyenként fogjuk az egyes adónemek változásait tárgyalni, természetesen csak azokat, melyeknek a községi adóra kihatásuk van.

Kezdjük a földadóval, melynek leglényegesebb reformja abból áll, hogy a kulcsa 25-50%-ról 20%-ra csökkent. Arad sz. kir. város földadó alapját képező tisztajövedelem 242550 K.-t tesz ki, ezen összeg után számítva az 5-5% adócsökkenést, kevesebb lesz a földadó 13335 koronával. Miután azonban a mivelési ágban történt változások bejelentését kötelezővé teszi a törvény, s azok a jelenlegi állapotnak megfelelően ki is igazíthatnak, számításba vehetünk 1600 hold változás alá került terület után holdanként 5 K. tisztajövedelem emelkedést, vagyis 1600 K. adószaporulatot, így a földadó tényleg évenként 11735 K.-val fog csökkenni.

A házbéradó 150%-ról 140%-ra száll le. Ez az 1% mérséklés 3,242.164 K. házbéradó után állami adóban 32.421 K. veszteséget jelent. A veszteség még 11900 K.-val emelkedni fog, ha az 1,189.966 K. adómentes házbéradó emelkedésé válik.

Ezen adócsökkenéssel szemben ellenértéket képez az, hogy ezután a házbéradót nem három-

Nem is sejtettem, hogy ez az ígéret milyen hamar valóra fog válni. A tüzoltók ugyanis egy nagy fehér terembe vittek, amelynek a közepén egy magas ágyforma alkotmány állott. Még egy-két üvegszekrényt láttam, amelyek telistele voltak a modern orvostudomány minden kinzószerszámaival. Rögtön tisztában voltam hogy nem a csendes, jóra való beteg különszobájában vagyok. De nem volt sok időm a tündésre, mert a tüzoltók felemeltek és rátettek a műtőasztalra.

Impressziók... Hogy milyen impresszió, ha az embert a műtőasztalra teszik, azt legrovidebben úgy fejezhetem ki, hogy sokkal szívesebben foglalkozok helyet a legműveltebb családok asztalán, mint a műtőasztalon. Nem volt azonban időm, hogy ilyen apróságok felett gondolkozzam, mert a következő pillanatban Löwinger Miksa dr. és Posgay István dr. szintén fehérben beléptek a terembe. Velük jött a főápoló is, aki rögtön megkezdte a főápolást, amennyiben megfogta a lábam fejét. Az orvosok fenyegetőleg közeledtek és Posgay István dr. megnyugtatólag biztosított, hogy nem történik velem semmi különös. És tényleg: a következő pillanatban már éreztem is, hogy a semmi különös megkezdődött, s efelett

évenként, hanem minden évben újra vetik ki. A három éves kivételnél ugyanis az évközi házbéradóemelkedések az adóztatás alól kimaradtak, ezután pedig megadózza lesznek.

Azt a jövedelem többletet, melyet az állam és így a város is élvezni fog a házbéradónak évenkénti megállapításából, meghatározhatjuk az alábbi statisztikából:

1899. évben megadózott házbéradó jövedelem volt	3686448 K.
1902. évben megadózott házbéradó jövedelem volt	3750239 K.
1905. évben megadózott házbéradó jövedelem volt	3909156 K.
1908. évben megadózott házbéradó jövedelem volt	4482133 K.

Megállapítható tehát, hogy a házbéradó természetesen emelkedése három évenként az első időszakban 63791 K.-t, a második időszakban 158917 K.-t, a harmadik időszakban 522974 K.-t tett ki. Vagyis ezeket az időszakokat évi átlagra számítva kapunk évente 82854 K. évi tiszta házbéradóemelkedést. Ennek 33%-át az adómentes jövedelmek fejében leütve, számíthatunk évente 55236 K. természetes házbéradóemelkedésre, mely után az adótöbblet 7733 K.-t tesz ki. Szemben ezen összeg a fentebb kimutatott 32421 K. % csökkenésből eredő veszteséggel, marad házbéradóban évente 24688 K. kevesblet. A gyakorlatra támaszkodva figyelemmel kell lennünk azon körülményre, hogy az emelkedés éppen az utolsó évben mutat nagy arányokat, reálisak maradunk, ha a házbéradó kivételénél csak 15000 K. veszteségre számítunk.

A tőkekamat adó 100%-ról 50%-ra szállt le. Ez az 50%-os veszteség 246441 K. kamat jövedelem után 12322 K. adókevesbédést jelent. A régi adótörvényben érvényben állott 830 K. létminimum azonban elejtettség így ebből, valamint gyámpénztárak intenzívebb megadóztatásából egy olyan jövedelemtöbbletre lehet számítani, hogy a 12322 K. veszteséget 8000 K. ra szállíthatjuk le.

A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adója Aradon nagyjában a régi marad. A kivételi eljárás körülményesebb volta bizonyára emelni fogja az államkincstár jövedelmét. Ennél az adónemnél számításba vesszük csak azon körülményt, hogy az ipari termeléssel foglalkozó vállalatok adója 100%-ról 70%-ra szállított le. Ipari termeléssel foglalkozó vállalatunk legutóbbi mérlegszerű nyere sége volt 504820 K., ez után tehát a 30%-os veszteség 15144 K. Ezzel a nyilvánvaló veszteséggel szemben más pozitív ellensúlyozást nem állíthatunk, mint

érett örömmel néhány erőteljes ordításban adtam kifejezést. Sohasem hittem volna, hogy ilyen erőteljes és szép hangom van. Burján alighanem pirulva sütötte volna le szeméit merészen szárnyaló magas cím előtt, amelyeknek halatára a főápoló, amint később maga is megvalotta, eddig még nem tapasztalt műélvezetet érzett. A műélvezet körülbelül egy negyedóraig tartott, azután bekötöztek és bevitték a szobába. A csendes és jóra való különszobás beteg már nem volt jelen s így a doktorkám (ez a Stauber Andor kényeztető neve) vállalkozott arra, hogy velem alszik. Ez azonban erőteljes tévedés volt. Minelyt besötétedett, megkezdődött az orvoskínzás. A szoba ablaka éppen a városháza tornyára nyílt, s nekem, amint lázamban kinéztem az ablakon, feltűnt a kivilágított toronyóra.

— Te, doktorkám, mi az a fényes? — kérdeztem.

— Az, fiam, a városháza toronyórája

— Oltások el.

— Mindjárt, fiacskám.

Öt perc szünet.

— Doktorkám, még mindig ég! Hát nem oltjátok el?

— De igen. Már elküldtem a hetest.

a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok nyereségének természetes fejlődését. Ezt a fejlődést az alábbi számadatok mutatják:

1907. évben megadózott vállalati nyereség volt	1,352.084 K
1908. évben megadózott vállalati nyereség volt	1,682.853 K
1909. évben megadózott vállalati nyereség volt	2,197.446 K

Ezen táblázat mellett, hogy vállalatok erőssége- és életképességéről tesz tanúságot, bizonyítja azt is, hogy ezen adónemnél 15000 K adóvesztés ellensúlyozása miatt nem kell a fejünket törni.

Nagyban fogja emelni ezen adónem hozzájárulását az is, hogy az aradi és csanádi egyesült vasutaknak az adómentességük 1910. július 1-én lejár.

Az adóztatási rendszer terén teljes átalakulást okoz az általános kereseti adó, valamint a jövedelemadó behozatala. Mi a jövedelemadónál csakis azt a részt fogjuk tárgyalni, mely községi adóalapot képez, vagyis a jövedelemadónban foglalt mai negyed oszt. kereseti adót. A mai kereseti adó alól kiesnek azon segéd nélküli kisiparosok, kiknek 800 K-nál kevesebb évi jövedelmük van. Elcsúsz továbbá az összes azon alkalmazottak adója, kiknek keresete a létminimumot nem éri el, megszűnik továbbá a második osztályu kereseti adó. A mai negyed osztályu kereseti adó beolvad a jövedelem adóba.

Az első osztályu kereseti adó volt:

1. Gyári, ipari és kereskedelmi üzleteknél alkalmazott után	17239 K
2. Kereskedelmi üzletekben 80 K-nál kisebb fizetéses alkalmazottak után	16889 "
3. Más adókötelesek után	7031 "

Fentiek közül adózás alól kiesnek:

Az 1. tétel alattiak egészen, mert feltételezhető, hogy ezek egyike sem bír létminimumon felüli keresettel: 17239 K.

A 2. tétel alatt felsoroltaknál törvény volt, hogy azok évi 960 K keresetnél többel ne bírjanak. A mai jövedelem adónál pedig 800 K. kereseten alul adómentességet fognak élvezni. Ezen pont alatt megadózottak közül tehát kiesni fognak azon adózók, kik 800 K-nál kisebb javadalmazással bírnak. Miután pedig a tételek legnagyobb része 800 és 960 K fizetés között ingadozik, veszteségszámba vehetjük az 50 %ot, vagyis 8420 K-t.

A 3. tétel alatti önálló iparosoknál az adóvesztés 30%-ra vehetjük. Eanyi lesz a létminimum, a többi adózni fog az általános kereseti adóban: 2100 K.

Összes veszteség tehát az első osztályu kereseti adónál 27759 K.

A második osztályu kereseti adó teljesen el-

vész, így itt a veszteség 27234 K. Vagyis a két adónemnél a jövedelemcsökkenés kitenni fog 54993 koronát, kerek számban 55 ezer koronát.

A mai negyed osztályu kereseti adónál csökkenésre nem számítottunk. Előreláthatólag ezen adónem ugyanazon hozammal fog bírni a jövedelem adóban mint ma. Változást fog előidézni a köztisztviselői fizetéseknél, hol ezután a lakbér is adótárgyat fog képezni. Miután azonban ezek nem községi adóköteles adók, így ezek bővebb tárgyalásába nem is bocsájtjuk.

Összegezve a fent elősorolt jövedelemcsökkenéseket, mutatkozik:

földadónál	19000 K
házbéradónál	15000 "
tőkekamatadónál	8000 "
vállalati adónál	— "
első osztályu kereseti adónál	27500 "
másod osztályu kereseti adónál	27000 "
összesen	87500 K

Az egyes adónemek keretén belül számításba vehető adóemelkedéseket már a részletes tárgyalásnál figyelembe vettük, így az összegezt veszteségek ellenértéke gyanánt marad csak azon adóemelkedés, mely az általános kereseti adóval és a jövedelemadónak községi adóköteles részével hozatik létre.

Az általános kereseti adó kihatásait bírálva, csak a legtágabb valószínűség számításával élhetünk. A jövő kereseti adót nem annyira a törvényben lefektetett jogszabályok fogják irányítani, hanem mértékét inkább adja a kivétőközégek és bizottságok helyes szakismerete, igazságérzete és lelkiismerete. Tudjuk, hogy a mai harmadosztályu kereseti adónál a bázist szintén ezek az elvek képezték, vagy képezniök kellett volna. Ne feledjük azonban, hogy mintegy tíz évi átmeneti időt fogunk élni, amíg a gyakorlat helyes mederbe terelődik. Ez alatt a tíz év alatt lesznek esetleg előadók, bizottságok, kik a törvény intencióit oly helytelen értelmezéssel alkalmazzák, mely a mai aránytalanságok helyett még nagyobbakat idéz elő. A kereseti adó mai 10%-os kulcsa 5%, illetve 4%-ra szállott le. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a mai adóteher is felényi lesz mint volt. Ellenkezőleg, — számításunk szerint a kereseti adó összege egész vonalon emelkedni fog. Nem is meglepetés számba adjuk ezen állításunkat, mert aki a pénzügyminiszter idevágó indokolását figyelemmel kíséri, tudhatja, hogy a kereseti adó kulcsának leszállítása az anyagi kérdésektől függetlenül, kizárólag csak az ugynevezett „adóerkölcsök” megjavítását célozta. Nem is lehet ez másképpen, hiszen a pénzügyi politika évtizedes panasza, hogy a kereseti adó alá vont jövedelem 200%-át eltitkolják. Ha tehát az új törvénynek tényleg meglenne az adóerkölcs-

javító hatása, úgy az adó alá vont jövedelem 200%-kal emelkedne s mivel a kulcs mérséklése 50% veszteséget idézhet elő, még mindig maradna 150% nyereség. Avval azonban mindnyájan tisztában vagyunk, hogy az eredmény nem ilyen lesz. A kincstár iránt tanúsítandó ilyen jóindulatból származandó eredményt mi tapasztalataink alapján figyelembe nem vesszünk. A százalékos leszállításból adójövedelemcsökkenést senkinél figyelembe nem vesszünk. Ilyen nem is lesz, legfeljebb oly keveseknél, hogy ez a számításunkra zavarólag hatni nem fog. Gyökeresen változtató kihatással lesz azonban a létminimum behozatala. A létminimum kihatása kétféle irányban lesz érezhető. Az egyik, hogy adómentesíti a 800 K-nál kisebb jövedelemmel bíró existenciákat és ilyen a mai harmadosztályu kereseti adókötelesek között vajmi kevés fog akadni. Bár a mostani adókövetéseket vizsgálva, tapasztalni fogjuk, hogy az adózók fele 40 K-nál kisebb egyenes adót fizet, még sem lesznek a jövőben létminimumisták, ellenkezőleg — sitta létminimum másik kihatása — annak a sok százra menő adózónak, kiknek ma öt koronától 40 koronáig terjedő egyenes adója van, jövőben a legkisebb adótétele 40 korona lehet. Az 1500 ilyen adózónak 10%-át leütve, tényleges minimumistának a megmaradó 1350 adózónak 5—40 korona ma fizetett adónak átlagát 20 koronában véve az adóemelkedés lesz 1350-szer 20 korona, vagyis 27000 korona.

Az eddig 8—10 K. egyenes első osztályu kereseti adót fizetett segéd nélkül dolgozó 851 kisiparos közül lesz 400 olyan, aki a létminimum alapján adót fizetni nem fog. A többi 450 azonban a mai első osztályu kereseti adó helyett általános kereseti adóban csak a legkisebb 40 koronás tételt számítva fizetni fog 18000 koronát.

Az eddig minden adónem alól mentesített iparos-segéd, ha keresetük a 800 koronát felülmúlja, adózni fognak a jövedelem adóban. Igen szűkös számításal lesz Aradon 4000 olyan segéd, kiknek keresete a minimumon felül áll, ezután közepesen évi 10 korona egyenes adót alapul véve, előáll egy 40.000 koronás adótöbblet.

Ha az általános kereseti adónál és a jövedelemadónak községi adó köteles részénél előálló többleteket összegezzük, azt találjuk, hogy a különböző adónemeknél előállott veszteségek ellensúlyozására rendelkezésre áll, 27000 K., továbbá 18.000 K. és 40.000 korona vagyis összesen 85.000 korona. A valószínű veszteséget 87.000 koronában állapítottuk meg, így tehát a két összeg egyformasága a mellett tesz tanúságot, hogy Aradnak nincs oka attól félni, hogy községi adóalapjából valamit is elvesztene.

És így tovább, egészen reggelig. A kitünően töltött éjszaka után még egyszer bevittem a műtőterembe, ahol újból félórás műveletet szereztem a főápolónak. A többire nem emlékszem. Hét egész napig nem voltak impresszióim, és csak később értesültem róla, hogy ezalatt az idő alatt megjártam a pokol tornácát, ahonnan csak Löwinger M. dr. és Posgay I. dr. no meg Ferenczi Ármin dr. és a doktorkám tudtak nagy ügyel-bajjal visszaráncigálni erre a gyönyörű világra. Sohasem lehetek eléggé hálásak sem irántuk, sem az aradmegyei kórház iránt, ahol engem a Mauthner diadala mintájára spirituszba téve kellene kiállítani, mint a kórház diadalát.

Mikor magamhoz tértem, az édesanyám ült a betegágy mellett. Kint ragyogó őszeleji nap. Zöld falombok néztek be a szobámba. Ha nem éreztem volna nagyon fáradtnak magamat, talán még el is érzékenyedtem volna. De fáradt voltam s csodálkozva mondtam édesanyámnak, hogy még az alvás sem üdit fel. Később kisült, hogy azt hittem: mindössze egy éjszaka aludtam. A hét napról, amikor ég és föld között lógtam, nem tudtam semmit. Az se tűnt fel, hogy az édesanyám mellett van. Minden olyan természetesnek látszott előttem, hogy talán az

se keltett volna bennem nagyobb emóciót, ha első Ferenc Józsefet találom magam mellett.

Mivel azonban félek, hogy a szerkesztőség Justh Gyulája, a segédszerkesztő reámszól, hogy ne keverjem a vitába Ófelsége személyét, tehát áttérek Sós Pistára. Deltájban hallom, hogy a szomszéd teremben egyszerre hárman is kiabálják:

— Sós Pista! Sós Pista!

Később bejön az ápolónő és jelenti, hogy Sós Pista összeverekedett a Jancsival. Kiderült, hogy Sós Pista egy harmadfél éves gavallér, aki felmászott odahaza az ablakpárkányra, leesett és meg kellett operálni. A Jancsi viszont marólugot élvezett, szerencsére csak annyit, hogy mindössze a torkát égette meg. Mivel pedig a Sós Pista a kórházi társadalomban igen előkelő helyet foglalt el a Jancsival való nézeteltérései révén, rögtön be is hozták, hogy bemutassák nekem. Gyönyörű, cigányos arcú, fekete szemű kis gyerek volt és roppant eredeti világfelfogást mutatott. Például megkérdezték tőle:

— Hogy hívnak?
— Szósz Pista.
— Hát a lovatokat?
— Szósz ló.

— Hát a tehenet?

— Ne menj oda, mejt megdől.

A Sós Pista volt az egész kórház kedvence. Mindenki kényeztette, még maguk az orvosok is, akiknek pedig tömérdek bajuk van a gyerekekkel. Pista például élénken kezdett ordítani, ahányszor a műtőterem felé vitték. Az egyik orvos erélyesen rászól:

— Ne sirj, hisz nem bánthatok te számár!

Sós Pistában felébredt az önérzet. Egy szerre elhallgat és kitünő békési tájszólással felel:

— Mogo o somáj!

A Jancsi ezzel szemben Ferenczi doktor-nak, mikor a torkát kezelte, majdnem lehápra az egyik ujját. Egy valamivel idősebb ót gyerek, akinek fél lábát amputálták, már a kötözés előtt fél órával elkezdte az ordítást, még pedig olyan kétségbeesett hangon, hogy az embernek a háta is borsózdott belé. Ez a fiú reggel kilenc órától 11 óráig képes volt a legborzasztóbb ordítást végeztetni, mert előre elképzelte, hogy a kötözés fájni fog. Az ordítás egyébként teljesen megszokott dolog: majdnem minden beteg ordít és sikoltoz közöttük jöideig magam is minden kötözésnél élénken vagdos-tam ki a magas céket, ahányszor a tisztító

A tehermegosztás és áthárítás bírálatánál a szociális fejtegetésre igen tág terünk kínálkozik ugyanerre azonban majd csak a legközelebbi alkalommal fogunk kitérni.

F. A.

Eltoloncolt tót képviselő

Vita egy mentelmi ügyben.

Távirati tudósítás.

Arad, október 9

A képviselőház mai ülésén — melyről más helyen közlünk részletes tudósítást — többek között egy hosszabb mentelmi vita is volt. Szekcsák Ferenc tót képviselőt ugyanis a verbói választáson izgatás miatt a csendőrök eltoloncolták és ellene az eljárást megindították. A mentelmi bizottság azt javasolta ma a Háznak, hogy adja ki Szekcsákot a bíróságnak. A nemzetiségi képviselők, sőt a balpártiak és a függetlenségek egy része is a kiadatás ellen szólaltak fel, de hosszabb érdekes vita után a Ház mégis kiadta Szekcsákot a bíróságnak.

A képviselőház ülésének erről a részéről itt következik tudósításunk:

Héderváry Lehel előadó mentelmi ügyeket terjeszt elő. Markhot Aladár mentelmi jogát nem függesztik föl, Rakovszky Istvánt kiadják. Fenyvessy Soma előadásában Horváth Józsefet, Markos Gyulát, Máté Lászlót, Héderváry Lehelt és Mrski Jását kiadják.

Fenyvessy Soma referálja Barcsay Andor mentelmi ügyét, amiért bevonult fegyvergyakorlatra és ajánlja, hogy a Ház térjen napirendre. (Helyeslés.)

A Ház így határoz.

Fenyvessy Soma előadásában Szentiványi Gábort kiadják, Majláth Géza grófot és Somogyi Aladárt nem adják ki. Serbán Miklóst kiadják.

Héderváry Lehel előadásában Bene Istvánt, Markos Gyulát és Maniu Gyulát kiadják.

Szekcsák Ferenc ügyében

Lukács László kéri, hogy a vizsgálatot egészítsék ki. Szekcsák mentelmi jogát tényleg megsértették, amikor a verbói választásról csendőrök eltoloncolták. A szemére veti a többségnek, hogy elnyomja a nemzetiségi képviselők jogait. (Ellenmondások.) Emlékeztet arra, hogy a függetlenségi párt hányszor kelt ki a közigazgatási visszaélések ellen. Határozati javaslatot nyújt be a mentelmi bizottság javaslata ellen és kéri a vizsgálat kiegészítését.

Mezőfy Vilmos azt fejtegeti, hogy a men-

telmi bizottság jelentéséből is kétségtelenül megállapítható, hogy Szekcsák mentelmi joga megsértetett. Ha elfogadják a mentelmi bizottság javaslatát, akkor minden képviselőt lehet tartóztatni, a mikor agitál. Így a függetlenségi képviselőket is letartóztatják, ha az önálló bankért izgatnak.

Kálosi József a mentelmi bizottságot veszi védelmébe Lukács László vádjával szemben és utal arra, hogy ha a nemzetiségi képviselők itt így beszélnek, hogyan lázithatnak künn a nemzetiségi vidékeken. Szekcsák ellen különben is tizenöt büntügyi eljárás van folyamatban. Általános frázisokkal nem lehet mentelmi sérelmet igazolni, tessék az eljáró tisztviselők ellen büntvádi följelentést tenni. A mentelmi bizottság javaslatát fogadja el.

Farkasházy Zsigmond a mentelmi bizottság javaslatát nem fogadja el. Nem lehet határozatot hozni, ha nem látunk tisztán. Sajnálja Lukács László beszédét, amely csak ártott az ügynek s úgy látszott, mintha ezt a beszédet csak azért mondta volna, hogy egy újabb mártírt csináljon. Sajnálja azért is, mert különben a határozati javaslatát elfogadja.

Maniu Gyula: Önök nem védik a nemzet igazi érdekeit.

Farkasházy Zsigmond: Ezt a leghatározottabban visszautasítom. A nemzetiségi képviselők ártanak a saját nemzetiségüknek. Itt azonban a mentelmi kérelemről van szó, amelyet csak igazságosan lehet elbírálni.

Suciu János a vizsgálatot nem tartja kielégítőnek. Visszautasítja azt a vádat, hogy a nemzetiségi képviselők izgatnak és tiltakoznak az ilyen általánosítás ellen. (Zaj.) Indítványozza, hogy a Ház állapítsa meg a mentelmi sérelmet.

Nagy Dezső: A nemzetiségi képviselők azon vannak, hogy eláztassák ezt az ügyet. Kéri a Házat, hogy ezt az ügyet, amely tulajdonképpen a parlament jogába vág, a nemzetiségi védelemtől eltekintve bírálja meg. Ebben a tekintetben pedig a mentelmi jog sérelme csakugyan főforog, még pedig politikai téren lett a személyes szabadság megsértve. Dokumentálni kell, hogy a magyar képviselők jogát megvédelmezzük és nem törődünk Szekcsák ural. Lukács László határozati javaslatát helyesli és szükségesnek tartja a vizsgálat kiegészítését. (Helyeslés.)

Elnök az ülést öt percre felfüggeszti.

A szünet alatt a folyosón nagy szenvedelemmel tárgyalták a függetlenségi képviselők a Szekcsák-féle mentelmi ügyet és legtöbben annak a véleménynek adtak kifejezést, hogy a Nagy Dezső álláspontjára kell helyezkedni. Justh Gyula szintén résztvevő a vitaközösben és ő is erre az álláspontra helyezkedett.

— Vigyáznunk kell, — mondta — ne

hogy precedenst szolgáltatassunk arra, hogy az agitáló képviselőket csendőrrel lehet tartóztatni.

A mentelmi bizottság javaslata mellett csak a bizottság tagjai emeltek szót.

Szünet után

Fenyvessy Soma az első szónok. Nagy Dezső fejtegetéseit maga is elvi szempontból helyesnek tartja és azt el is fogadja, de vannak olyan esetek is, amikor a nemzet fennmaradása van veszélyeztetve és ilyenkor a nemzet érdekeit még a mentelmi jog árán is meg kell védelmezni. (Zaj.) Utal Lukács Lászlóra, akiről a bíróság mondta ki, hogy hazaáruló.

Héderváry előadó részletesen ismerteti a mentelmi bizottság javaslatát. A verbói választáson vér folyt, izgalmas korteskedés volt és így preventív intézkedésekre volt szükség. Szekcsák izgatott a magyar állameszme ellen.

A Ház többsége erre a mentelmi bizottság javaslatát fogadta el és Szekcsákot kiadta a bíróságnak.

Szekcsákknak egy újabb mentelmi ügye következett ekkor tárgyalás alá. Szekcsák ugyanis mentelmi jogának megsértését jelentette be azért is, mert egy beszámolón nem engedték beszélni.

Lukács László a kiadatás ellen szólalt fel.

Suciu János kéri a Ház határozatképességének megállapítását. (Zaj.)

Mint hogy a Ház nem volt határozatképes, az elnök az ülést fél órára felfüggesztette. Szünet után az elnök bejelentette, hogy 20 képviselő névszerinti szavazást, 20 pedig a szavazásnak a legközelebbi ülésre való halasztását kérte.

A Ház ezután áttért a napirend megállapítására, ami körül kifejlődött hosszú vitát lapunk más helyen közöljük.

SPORT.

+ Háziverseny és football match. Ma tartja az Aradi Ailetikai Klub évzáró háziversenyét, mely a klub sporttelepén délután fél három órakor kezdődik. A leadott nevezésekből itélve elsőrangú sportélvezetet fog nyújtani. A 100 yardos síkfutás 12 indulója közül erős küzdelmet fog vívni a babéért Hoffmann János, Mittermayer Ölon, Bácskay József és Asbóth Oszkár. A magasugrás szép sportot fog nyújtani, Délmagyarország magasugró bajnoka Neidenbach Emil, riválisa Ziffer Sándor lesz. Neidenbach jelenleg oly formában van, hogy a sportemberek a klub rekord megdöntését várják tőle. Páratlan heves küzdelmet fog eredményezni a súlydobás, négy teljesen egyenlő minőségű dobó Alt János, Molitörisz József, Neidenbach Emil, Ziffer Sándor veszi fel egymás-

gaset végig huzták átvágott idegeimen. Amíg magam is az ordítóok osztályába tartoztam, észre sem vettem, hogy más is ordít. Teóriákat állítottam fel, hogy magam előtt igazoljam férfian magaviseletemet. Mikor egyizben Posgay István dr. az ő megnyugtató hangján arra igyekezett rábeszélni, hogy legyek férfi, ezt a kivánságát a leghatározottabban megtagadtam.

— Kérem, főorvos ur, itt nincs férfi és nincs asszony. Itt csak beteg van.

A végén kisült, hogy Posgay dr. voltaképpen arra akart rábeszélni, hogy legyek asszony, mert az asszonyok a legnagyobb fájdalmakat is nyugodtabban tűrik, mint a férfiak. Szóval azért mondotta, hogy legyek férfi, mert azt akarta, hogy legyek asszony. Sajnos, a természet mostoha berendezése folytán nem alakulhattam át asszonnyá, s így nem lehettem férfi sem. Vidáman ordítottam tehát tovább is.

Az impresszióimhoz tartozik az is, hogy egy újságírónak a jó sajtószolgálat érdekében állandóan betegnek kellene lennie, hogy bent lehessen a kórházban. Itt értesül az ember a leggyorsabban mindenféle balesetről, hirtelen megbetegedésekről, véres verekedésekről, gutaüésekről, elhalálozásokról, sőt, ha az ápolónő kellőleg közlékeny, még újdonsült pletykákról

is. Maguk a betegek legalább nagyjából, roppant fogékonyak a külvilág eseményei iránt s tapasztalásból tudom, hogy mikor a nekem beküldött lapokat kiküldöttem a közös kórterembe, ott rögtön megalakult a féllábasok és félkezesek olvasóklubja s a betegek valósággal egymás kezéből tépték ki a lapokat. Pedig magamon tapasztaltam, hogy a beteg ember a lábbadozás stádiumában sem igen fogékony embertársai bajai iránt. Ha egy-egy beteg meghal, a többiek egyáltalában nem csinálnak belőle nagy dolgot. Meghalt, és pont. Végre ezen a kellemetlenségen valamennyiünknek át kell egyszer esnünk. A különböző hangnemű és melódiájú ordítások pedig egyáltalában teljesen hatástalanok maradnak, mert mi sem természetesebb, mint az, hogy az operáció alatt senki sem dalolja a „Rámászok“ kuplét. Pedig az embernek igazán nagy kedve volna a falra mászni.

De a kórház csak délelőtt ilyen szomorú épület. Deltután a legtrikább esetben van operáció, vagy kötözés, ha csak valami súlyos új beteget nem hoznak a fehér falak közé. Ebéd után a járóbetegek levonulnak a kertbe, ahol csakhamar a legkülömbözőbb csoportok verődnek össze. Két beteg a földön ülve, valami öznviz-

előtti kártyával látszik, még pedig nagy özszegekbe: egy-egy párti sokszor tíz kavicsba is megy, mert a kórházi szabályzat nem engedi meg, hogy a betegek pénzt tartsanak maguknál. És micsoda zord arcokat vág, aki veszt! Amott vig kacagás hangzik: egy kisasszony, aki már másodéve fekszik mozdulatlanul, s akit minden délután hordágyon visznek ki a kerti padra, nagyszerűen mulat az egyik beteg gyerekekkel. Csupa derűs vigság az egész kertformájú udvar. Nevetgélés, kaszinózás mindenfelé: az ember nem is hinné, hogy ezek közül a falak közül majdnem minden héten kivisznek egy pár embert oda, ahol nincs többé se nevetés, se sírás. És ha egész embert nem is visznek, egy-egy kar, egy-egy láb mindig csak akad. A leamputált tagokat kiviszik a temetőbe és eltemetik. Kicsi hujja, hogy ezidőszent én is féllábbal nem vagyok a sírban. És valóban megható dolog lenne, ha halottak napján kizárandokolnék a temetőbe, s zokogva borulnék le egy sírhalomra, a melynek sírkövén szép aranybetűkkel ékeskednék a felírás:

Itt nyugszik szeretett jobbcombom.
Elhunyt ellenlábaskodásban.

sal a harcot. Távugrás és magasugrás helyből összetett verseny helyezeteit a következőkben keressük: Ziffer Sándor, Hoffmann János és Schannen Béla. Kalapács hajítás nyoleindulója közül az elsőéget Nyáry Lászlónak jósoljuk. Diszkoszvetés Alt János és Ziffer Sándor között hoz erős küzdelmet. A 120 yardos gátfutás, melyet vidéken csak az A. A. C. kultivál, Neidenbach Emil biztos zsákmánya, ki az országos versenyen Kémény és Megyessy mögött végzett. Az egynegyed angolmérőföldes sikfutás nyílt. Az egy angolos gyaloglást Nagy Sándor nyeri. Az atletikai viadalt football match követi, melyet az A. A. C. első és második csapata vív egymással. A versenyre a belépés díjai: páholy 5 személre 2 korona, tribün ülőhely 40 fillér, diák jegy 20 fillér.

A Spitzer-hagyaték átadása.

A bíróság végzése az örökség felosztásáról.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 9.

Nem egészen öt hónappal Spitzer Ignác halála után meghozta az aradi királyi járásbíróóság a kétmillió örökségről szóló hagyatékátadó végzést. Babó Iván kir. járásbíró október 7-én kelt végzéssel intézkedett a hagyaték az általános örökös és a hagyományosok közt létrejött ismert egyezségek és a hagyatéki tárgyalás alapján való felosztásáról és a végzést ma megküldötte az érdekelt feleknek. Rövid időn belül most már felosztják a hagyatékot és ezzel befejezést nyer a Spitzer-örökség ügye. A bíróság mindössze két kisebb követelést utasított perre, ami azonban az átadást nem gátolja.

Az oldalakra terjedő végzés első sorban megállapítja a hagyatéki összeget, mely ingókban 1.538,385 koronát, ingatlanokban 600,739 koronát tesz ki. A passzív levonásával a hagyaték pontos összege 2.005,540 korona és 82 fillér. Erre a hagyatékra általános örökösnek Arad város közönsége, illetőleg az ez által létesítendő Spitzer Ignác-alapítványi kórháza ismertetik el. Az egyes hagyományokat az elhunyt végrendeletei, részben pedig a már ismert egyezségek (Arad és az örökhagyó testvére, továbbá a zsidó hitközség, a zsidó Szent-Egyelet és az örökhagyó testvére között létrejött egyezségek) állapítják meg.

Kötelezi a végzés Arad városát, hogy a kezelése alá jutó alapítványokról alapító okleveleket állítson ki és azokat jóváhagyás végett az illetékes kormányhatóságnak mutassa be. A hitközséget és a Szent-Egyeletet szintén ez a kötelezettség terheli. A hagyományozott ingatlanok 1909. október 1-én kezdődő joghatályal adatnak át.

A végzés ezután utasítja a takarékpénztárakat, ahol az értékek eddig letétben voltak, hogy az értékpapirokat és a készpénzt Beles János kir. közjegyzőnek adják át, aki azok egy részét a végrendeletekben meghatározott hagyományosoknak adja ki, más részét nyilvános árverésen adja el, azután pedig a hagyományok levonásával fennmaradó összeget „Spitzer Ignác kórházalapítványa” címén az Aradi Első Takarékpénztárnál helyezi el a a betéti könyvet az elszámolásokkal együtt Aradvárosának adja át.

Két kisebb jelentőségű követelést a bíróság perre utasított. Az egyik Geiringer Sámuelné, született Förster Paulának bizonyos ingóságokra vonatkozó követelése, a másik özvegy Winternitz Vilmosné, született Spitzer Regina örökösének kisebb — oldalági — örökösödésre hivatkozó igénye. Mindkettőt felhívja a bíróság, hogy 45 napon belül indítsa meg a pert.

A végzést a járásbíróóság a jogerőre emelkedés céljából fenntartott 30 nap letelte után az aradi kir. törvényszékhez, mint telekkönyvi hatósághoz fogja átteni.

Ki az ur Csanádban?

Justh és Návay harca.

Távirati tudósítás.

Arad, október 9.

Már Csanádmegye legutóbbi közgyűlésén élesen megnyilvánult az az ellentét, amely Justh Gyula, a Háznak 48-as elnöke és Návay Lajos, a lemondott 67-es alelnök között van. Ez az ellentét a makói közgyűlésen Návay és a csanádmegyei hatvanhetes párt leszavazását eredményezte, mert a törvényhatósági bizottságban Justh pártja a vezérnek távirati biztatására sikra szállott az önálló bank mellett és leszavazta az állandó választmány javaslatát. Ezzel azonban korántsem ért véget Csanádmegye két pártjának küzdelme. Justh Gyula, aki tudvalevőleg csanádi földbirtokos, most az egész megyében fel akarja venni a küzdelmet a 67-es párt és annak vezére, Návay Lajos battonyai képviselő ellen. Justh elleneszenve Návay iránt nemcsak a megyei, hanem az országos politikában is megnyilvánult, különösen az utóbbi napokban, amikor hír szerint Návay az alkotmánypártban agitált a 48-asok ellen.

Ezt az agitációt szóba hozta tegnap este egy függetlenségi képviselő a pártklubban. Justh erre erős hangon a következőket mondta:

— Návay nekem köszönheti a mandátumát. Az ő kerülete függetlenségi kerület. Igaz, hogy választottak már ott liberális képviselőket, de ezeknek százakkal kellett megfizetniük mandátumukat, míg Návaynak kétszeri megválasztása is alig került néhány száz koronába. A Ház alelnökének sem választották volna meg, ha jelöltségét én nem támogatom. És az ő köszönete abban állott, hogy állandóan a függetlenségi párt ellen agitált. Legutóbbára Csanádmegye tisztviselői közt korteskedett, hogy azokat álláspontjának megnyerje. Sikerült is neki az ingatag Hervay alispánt meghódítani, akit azonban a megyegyűlés mégis leszavazott. Ennek azután az lett a következménye, hogy a Hervay jubileumára tervezett ünnepség elmaradt. Már készen voltak a virágok, már fehérruhás lányok állottak díszben, már a deputáció felvette a frakkot, mikor a bizottság függetlenségi tagjai kijelentették, hogy skandalumot provokálnak, ha Hervayt ünnepelni akarják. Sőt bizalmatlansági szavazattal is fenyegetőztek. Így a virágokat el kellett dobni, fehér ruhás lányokat pedig haza kellett küldeni. És mindehhez még a bécsi lapokban ma azt olvasom, hogy megbuktam a megyémben.

— Ezt én mindjárt dementáltattam — szölt ekkor közbe Kossuth, aki szintén jelen volt ennél a beszélgetésnél. Justh pedig így végezte:

— Mi pedig azzal fogunk válaszolni, hogy Battonyán népgyűlést tartunk az önálló bank érdekében. Ott a választókerületében mutassa meg Návay mit tud!

Illetékes helyen felhatalmazták a Magyar Tudósítót annak a határozott kijelentésére, hogy Justh Gyula, a képviselőház elnöke a neki imputált és Návay Lajosra vonatkozó kitételeket nem tette sem tegnap a pártkörben, sem egyebütt.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal éshirdetési osztály — 151

A gróf ur szerencséseje.

Amiről a kaszinóban beszélnek.

(Budapesti levél.)

A magyar magnások régi hírnevét, nagy mulatozásait, virtusait már-már feledni kezdi a világ. Nem azért, mintha ma talán nem érdekelnék az embereket az efféle hőstettek, hanem egyszerűen a miatt, hogy a magnások pénze az utolsó évtizedben alaposan megcsappant. Elvitte a nagy vagyont a ló, az asszony, a pezsgő, meg a kártya. S akinek még meg vannak a milliói, igyekszik okos gazdálkodással megtartani a vagyoni rangot. Nem kell nevetek említeni, újságolvasó, kaszinóba járó ember jól tudja, kik a letört arisztokraták és kik a boldogok.

Mostanában egy érdekes grófról beszélnek sokat nemcsak arisztokrata körökben, hanem a politizáló világban is. Mert akiről szó van: Hadik Sándor gróf, tagja a képviselőháznak, ismertnevű, nagy multu magnáscsalád ivadékja. A gróf viharos ifjúságon és még zajosabb férfikoron ment keresztül. Örökségét rövidesen felemésztették a balsikerű vállalkozások, amikbe naivul belefogott és a nagyszabású külföldi kiruccanások. Mig az egyik bátyja, Hadik-Barkóczy Endre gróf, a Barkóczy-hitbizomány gazdag majoreszkója fejedelmi fény és ragyogás közepette él és másik testvére, Hadik János gróf csendesen szolgálja az államot magas állásában, addig Sándor gróf ugyszólván máról-holnapra tetgette életét. Könnyelműsége nem ismerte a pénz értékét s még a legsivárabb napjaiban is boldogtalanok érezte magát, ha nem direkt Bécsből hozott roastbeefre önthette le a drága francia pezsgőt.

Bár képviselői mandátuma van, a koalíció kormányra jutása óta nem jelent meg a t. Házban. Annál nagyobb feltűnést keltett hát, mikor most elsején jékedvvel köszöngött a folyosón barátainak. A daliás, szimpatikus és nagy intellektusu gróf Szemere Miklóssal társalgott hosszabb ideig. Ebből aztán nem volt nehéz megállapítani, hogy miről diskurálhattak. Lovakról természetesen, még pedig azokról a telivérekéről, amelyek nemsokára a konstantinápolyi löversenyterén fognak futni. Mert — és ez a kaszinók legfrissebb szenzációja — Hadik Sándor gróf kizárólagossági jogot nyert arra, hogy a török birodalom fővárosában löversenyeket rendezzen. Ezt a koncessziót, amely milliókat ér, nagyon simán kapta meg a szerencsés gróf. Mikor az ifjú törökök ragadták magukhoz a kormányzás gyeplőit, az állami és társadalmi élet egész vonalán európai mintára akartak berendezkedni. Hadik Sándor tudta ezt, nyomban leutazott Sztambulba, érintkezésbe lépett a befolyásos török sportemberekkel és csakhamar megszerezte a löversenyengedélyt. Ő gondoskodik versenytérrel, lovakkal, zsokékról s ezzel szemben őt illeti a totalizátor minden jövedelme. Vagyis ami Budapesten például a Lovaregyletnek jut.

A gróf tehát rövidesen milliomos lesz újra, nem kis öröme azoknak, akik valamikor üzleti összeköttetésben voltak vele. És talán Amerikában is meg fog dobanni némely yankee-leány szíve. Mert Hadik Sándort odakinn is jól ismerik. Széchenyi László gróf házassága alkalmával kivitorlázott s akkor híre kelt, hogy jegyben jár Vanderbilt Gladys mamájával, a dugaszdag özvegyasszonnyal. Ki terjesztette ezt a hírt, nem lehetett tudni, bár nem nehéz kitalálni. De Vanderbilték akkor keményen cáfoltak. Talán a konstantinápolyi koncesszió után nem cáfoltak volna olyan nagyon energikusan...

Idetartozik még, hogy Hadik Sándor gróf ellen már régebben elrendelték a csődöt, a minek a képviselői mandátumra való konzekvenciáival vajmi keveset törődtek a parlamentben. A gróf azonban — énekelnek az Operában — kimesztott a vízből, újra aktív és ha még nem pusztult el a régi kedélye, előlről kezdheti a híres magnások karrierjét.

Néppárti puccs.

A képviselőház ülése — este nyolcig.

Fővárosi tudósítónktól.

Budapest, október 9

Azzal a reménységgel ment vagy ötven képviselő ma reggel a Házba, hogy néhány jelentéktelen bizottsági ügy letárgyalása után délre már bezárulnak a dunaparti palota kapui. Formális ülésnek gondolta mindenki a maít és így, dacára Kossuth Ferenc és Justh Gyula tegnapi figyelmeztetéseknek, a honatyák legnagyobb része elutazott a fővárosból. A függetlenségi képviselőknek e könnyelműségével és kényelmeskedésével azonban csúnyán visszaélt a néppárt. Már az ülés elején kritizálni kezdte Justh tegnapi elnöklését és a függetlenségi pártnak azt az eljárását, hogy üléseket tartat a Házban, de nem gondoskodik azok határozatképességéről. De ez a kritizálás csak előjáték volt az elkövetkezendőkhöz. Mikor ugyanis Justh a napirend letárgyalása után indítványozta, hogy a Ház legközelebbi ülése kedden legyen, Beniczky néppárti képviselő ellenindítványt tett és kérte a határozatképesség megállapítását. Mivel nem volt együtt száz képviselő, az elnök felfüggesztette az ülést. A szünet után a néppárt megint kérte a határozatképesség megállapítását, mire újabb szünet következett, mivel addig nem lehet az ülést bezárni, amíg a napirend megállapítva nincs. Így tartott ez majdnem este nyolc óráig, mert a néppárt tudva, hogy a képviselők nagy része nincs Budapesten, semmi kérésre sem állott el a határozatképesség követelésétől. Közben természetesen zajos jelenetek voltak az ülésteremben is, a folyosón is. Justh telefonon, kocsikon és táviratilag toborzotta össze a képviselőket, míg végre későn este sikerült száz és egynehány képviselőt megszavaztatni Justh indítványa mellett.

A zajos és szokatlanul hosszú ülésről itt következik tudósításunk:

Justh Gyula elnök féltizenegy órakor nyitotta meg az ülést. A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után

Elnök bejelenti, hogy Nagy György és Szmracsányi György napirend előtti felszólalásra kértek és kaptak engedélyt.

(A lengyelek üdvözlése.)

Nagy György üdvözlö a lengyeleket, akiknek hősei vértanúkkal gazdagították szabadságharcunk emléket. (Eljenzés és taps.)

(Kritizálják Justhot.)

Szmracsányi György a tegnapi szavazást kifogásolja, hogy az elnök ellentétben az eddigi gyakorlattal, nem hirdette ki a szavazás eredményét.

Farkasházy Zsigmond: Hány néppárti szavazott? (Zaj.)

Szmracsányi György konstatálja, hogy az elnök eljárása egy parlamenti szokással, mint a házszabályokkal ellenkezik. Még több, mint másfél óra volt a szavazatok összeszámlálására és kihirdetésére.

Felkiáltások: Nem voltak százan.

Szmracsányi: Nem mi voltunk, akik az üléseket forszíroztuk. (Zaj.) A Ház nem volt határozatképes, új szavazást kellett volna elrendelni. Nem mondja, hogy ez taktikázás akart lenni. Tekintettel arra, hogy ez a veszedelmes eljárás a kisebbség jogait illuzóriussá teszi, felhasználja az alkalmat, hogy tiltakozzék, hogy ez precedens legyen. (Zaj.)

Justh Gyula elnök: A napirend előtti felszólalások nem képezhetik vita tárgyát. De röviden válaszol. A házszabályokban semmi rendelkezés nincs, tehát meg sem sértetett. Nem érte, milyen sérelem érte a kisebbséget, ha csak az nem, hogy a választás eredményét meghamisították. Ezt remélem, nem állítja a felszólaló.

Szmracsányi György a házszabályokhoz kér szót és félremagyarázott szavait igazítja helyre.

Miért nem alapította meg tegnap az elnök hivatalból a határozatképтелenséget? (Zaj.)

Elnök: Soha nem volt precedens arra, hogy az elnök hivatalból konstatálta volna a határozatképтелenséget. Tegnap különben a szavazás megkezdésénél száznál többen voltunk. Attérünk a napirendre. Bemutatója az irományokat és kérvényeket. A kivándorlási tanács tagjainak tegnapi választása eredménytelen maradt, mert csak 90 szavazatot adott le, így a legközelebbi ülés napirendjére tüzi ki a választást.

Zlinszky István jegyző felolvassa az indítvány és interpellációs könyvet, Nagy György, Lázár Pál, Buza Barna indítványokat tesznek.

Elnök javasolja, hogy Buza Barna indítványát, amely az alelnöki fizetések eltörléséről szól, kedden, Nagy György szerdán, Lázár Pál csütörtökön indokolja meg. (Helyeslés.)

Ezután következett a mentelmi ügyek tárgyalása, melyről lapunk más helyén írunk.

(A néppárt stíllije.)

A napirend kimerülvén, Justh elnök javasolja, hogy a Ház legközelebbi ülését kedden tartsa, melyben Buza Barna indítványa és mentelmi ügyek lesznek soron.

Beniczky Ödön indítványozza, hogy a Ház hétfőn is tartson ülést és egyben kéri a Ház határozatképességének megállapítását.

Elnök elrendeli a képviselők megszámlálását és minthogy kitűnt, hogy a Ház határozatképтелен, az ülést fél órára felfüggeszti.

(A képviselők toborzása.)

Szünet közben Justh és a függetlenségi képviselők mindenfelé telefonáltak, hogy a képviselőket a Ház ülésére hívják, de mikor az ülést Justh elnök újból megnyitotta és Beniczky újra kérte a határozatképesség megállapítását, kiderült, hogy még nincs együtt száz képviselő. A függetlenségi képviselők nagy zajongása közben újból fel kellett függeszteni az ülést. A függetlenségi képviselők kocsikat küldöztek szét a városba, de eredménytelenül. Két óra körül újból megnyitotta az elnök az ülést, a néppárt megint elcállt kérelmével és újból szünet következett.

(Justh és a néppárt.)

Szünet alatt a függetlenségi képviselők erősen kikeltek a néppárt eljárása ellen. Justh viszont haragosan kifakadt pártja közömbössége miatt. Hódy Lajos megkérdezte Justhot:

— Mi lesz most kegyelmes uram? Ha ez így tart, el lehetünk készülve, hogy éjfélig együtt maradunk!

Justh erre ezt felelte:

— A házszabályok akkép rendelkeznek, hogy az ülést addig nem lehet berekeszteni, amíg a legközelebbi ülés napirendjét meg nem állapítjuk. Erre pedig egyelőre nincs remény. Ha nem sikerül a határozatképтелenséget megszüntetni, bizony éjfélen túl is együtt kell maradnunk.

A függetlenségi erre kérték a néppártot, hagyjon fel a hecceléssel. Ezek azonban nem engedtek. Zboray ezt kiáltotta a folyosón Justh felé:

— Dolgozzatok, ha tudtok! Ti vagytok a többség.

Justh válasz nélkül elsietett. A függetlenségi párt elnöksége délután 3 órakor táviratban szólította fel a főváros környékén levő képviselőket, hogy a legelső vonattal jöjjenek a fővárosba.

(Névsorolvasás.)

Igy tartott ez csupa szüneteléssel délután 6-ig. Az elnök mindig kérdezte Beniczkyt, hogy ragaszkodik-e indítványaához, mire Beniczky harsányan felelt:

— Igen.

Számolgatják a képviselőket, közben az elnök névsorolvasást is rendel el, de a honatyák csak lassan gyűlnek.

BOTRÁNYOS JELENETEK.

Mikor az elnök fél hétkor újra megnyitja az ülést, Beniczky újból kéri a határozatképesség megállapítását. Justh elrendeli a névsor felolvasását.

Eötvös Károly szólalt fel ezután a házszabályokhoz. Én is — ugymond — azon a nézetem vagyok, hogy a házszabályokat meg kell tartani, de az már valóban ostobaság és bolondság, ami itt történik. Ilyen szerencsétlen dologra nem adhatjuk fejünket csak azért, hogy a házszabályokat alakilag meg ne sértsük. Az elnök igazán okosan és bölcsen vezeti az ülést, de azért nem akarom belátni, miért kell egy ülésen többször névsort olvasni. Kérem az elnök urat, halassa el az ülést, nehogy az a csufság essék velünk, hogy a holnapi ülés napirendjét holnap kelljen megállapítanunk.

Nagy eljenzés fogadta a vajda beszédét, mert a Ház már tényleg nagyon türelmetlen volt.

Hock János volt a következő szónok. Magam is — ugymond — érzem ennek a helyzetnek szégyenletes voltát. A mai jelenet súlyos merénylet a képviselőház többsége ellen.

Hosszantartó óriási zaj támadt erre. A függetlenségi képviselők kiáltoznak a néppárt felé:

— Aljas komédiások! Szégyen, amit csinálnak! Pfuj! Szégyeljék magukat!

Szmracsányi György: Kikérjük magunknak!

Beniczky Ödön Hockhoz: Miért nem beszél inkább a Nemzeti Szalonról!

Hock János: Arról is beszélhetek bátran és nyugodtan. Ott is csak hazafias munkát végeztem.

Felkiáltások a függetlenségi párton: Mit tudják a néppártiak mi a hazafiság?! Ők császári lakájok! Ki velük! Bécs érdekében dolgoznak!

Hock János: Nem türi, hogy azt az álláspontot, amit a művészetek terén vezetett, itt így kifogásolják!

Farkasházy Zsigmond: Hát a cobolyprém-mel hogy vagyunk!? (Célzás Molnár János egyik régi afférjére.)

Hock János: Nekünk kötelességünk a Ház méltóságát megóvni.

Szmracsányi György: Miért nincs itt a többség!

Felkiáltások: Fogja be a száját!

Szmracsányi György: Minket nem fognak terrorizálni!

Felkiáltások: Üljön le! Maga császár-mádár! Ülve is elég nagy!

Nagy György: Miért nem megy birkozni a Beketowhoz!

Hock János: Bármennyire is egyetért Eötvössel, Kéri a Házat, ne menjenek széjjel. Azért a csufságért, ami itt történik, a néppárté az ódium.

Felkiáltások: Bécs van a hátuk mögött!

Hock János: Megérdemeljük, ami velünk történt, mert ezek az urak nekünk köszönhetnek mindent.

Felkiáltások: Jók voltak a főispánságok, püspökségek és a többi koncok.

Nagy vihar támadt erre. A függetlenségi képviselők a padokat csapkodják, szidják a néppártot, amely szintén súlyos gorombáskodásokkal felel.

Justh Gyula: Senkise vetheti szemére, hogy nem teljesíti híven elnöki kötelességeit. Amit a házszabályok előírnak, ahhoz ragaszkodik.

Zboray Miklós: A többség állandóan szidalmazza a néppártot, pedig az nem gördit semmi akadályt az önálló bankosok agitációja elé. A néppárt is részt vett a nemzeti küzdelemben...

Felkiáltások: Menjünk a folyosóra! Ne hallgassuk!

Ráth Endre: A néppárt ma is bebizonyította, hogy Bécsnek akar politikai szolgáltatásokat tenni.

VÉGRE HATÁROZATKÉPESEK!

Elnök ekkor újra névsorolvasást rendel el. 95-en vannak jelen. Háromnegyed nyolckor végre nagy meglepetés történt. Az alkotmánypártiak közül ugyanis az egész ülésen hárman voltak jelen. Végre ekkor megjelent nyolc alkotmánypárti képviselő és ezekkel a Ház határozatképes lett.

Elnök ekkor újra megnyitotta az ülést.
Beniczky Ödön visszavonja indítványát!
Kállay Lipót: Kezét csókolom nagyságos ur!

Beniczky Ödön: Én elértem célomat!

Hock János: Én magamévá teszem Beniczky indítványát. Nem engedem, hogy gunyot üzzenek a Házból.

Nagy György: Konstatálni kívánja, hogy a balpárt 12 tagja az egész ülésen jelen volt.

Elnök ekkor elrendeli a képviselők megszámlálását. *Mint hogy száznegyven voltak együtt, a Ház határozatképes.* A nagy többség erre elfogadta Justh napirendi indítványát, mire az ülés kevéssel nyolc óra előtt véget ért.

Egy mérnök pöre a motorvasut ellen.

Az aradi törvényszék ítélete.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 9.

Érdekes pörben hozott ma ítéletet az aradi törvényszék. Szontág Gusztáv mérnök indított keresetet 10,500 korona erejéig az Aradhegyajai motorvasut ellen, két évi fizetés és lakbér megfizetése iránt. A mérnök pörvesztes lett. A pör előzményei ezek:

Szontág Gusztáv, az Arad-hegyajai motorvasut volt mérnöke és műhelyfőnöke 1907. november közepe felé beadványt intézett a vállalat igazgatóságához. Elmondotta a beadványban, hogy a városi gépüzem-igazgatói állásra pályázik és kérte az igazgatóságot, hogy amennyiben megválasztanak, a szolgálat alól már 1907. november 24 én mentse fel, amennyiben pedig nem választanak meg, ugyanazon év december végére kérte felmentését. Az igazgatóság tárgyalta a beadványt és kimondotta, hogy Szontág kérelmét teljesíti.

Mikor Szontágot az üzemigazgatói állásra nem választották meg, kijelentette, hogy ő nem mondott fel és megakart továbbra is maradni hivatalában. Az igazgatóság azonban, a közgyűlési határozat alapján január 1-én átvette tőle a reá bizott osztályt és január végéig kielégítette.

Szontág Gusztáv két évi fizetése és lakbérére fejében 10,500 korona erejéig pert indított a motoros vasut ellen. A kereseti összeget azon az alapon követelte, hogy őt a közgyűlés 1907. április havában három évre választotta meg és ebből két és egy negyed év még nem telt el. Felmondani pedig, — Szontág szerint — neki csak a harmadik év utolsó negyedében lehet.

A motorosvasut ezzel szemben azzal érvelt, hogy Szontág önmaga mondott fel és az igazgatóság azt elfogadta, a mérnök követelése tehát nem bir alappal. Kifejtette a motorosvasut azt is, hogy a közgyűlés azt a feltételt fűzte a véglegesítéshez, hogy Szontág záros határidő alatt, a kinevezéstől számított négy hónapon belül tartozik letenni a mozdonyvezetői vizsgát. Mivel Szontág ennek a feltételnek sem tett eleget, még a három év letelte előtt is bármikor elbocsátható.

Az aradi törvényszék ma tárgyalta ezt a pört. A bíróság Horváth Sándor törvényszéki bíró referálása alapján Szontág Gusztávot elutasította keresetével és kimondotta, hogy a motorosvasut csak három havi felmondási időre járó fizetését tartozik megfizetni a felperes mérnöknek.

Hatvanhetes kormány?

A Wekerle-kabinet fölmentése

Távirati tudósítás.

Arad, október 9.

Wekerle Sándor miniszterelnök ma a képviselőház folyosóján beszámolt a tegnapi audienciáról és azt mondta, hogy a felségnek ajánlotta: bizza meg Kossuth Ferencet kabinetalakítással. Mindamellet erősen kolportálják azt a hirt, hogy a király hatvanhetes politikust bizza meg a kabinetalakítással. Mai hireink ezek:

Wekerle az Andrássy-féle kombinációról.

Wekerle Sándor miniszterelnök, aki tegnap este Bécsből visszaérkezett Budapestre, ma délelőtt már jóval az ülés megkezdése előtt megjelent a képviselőházban. A miniszterelnök a szokásához híven első sorban Justh Gyula házelnököt kereste fel, a ki éppen akkor fogadta a lengyel küldöttség üdvözlését. Wekerle és Justh később hosszasan tárgyaltak egymással. Azután Wekerle a folyosón beszélgetett sokáig a képviselőkkel, akik természetesen a bécsi audienca eredményéről ostromolták a miniszterelnököt.

— Ismét Magyarország miniszterelnöke? — kérdezték tőle.

— Isten ments, hogy ismét — felelte a miniszterelnök — inkább mondhatom *fájdalom még mindég!*

— Igaz az kegyelmes uram — kérdezték most tőle, — hogy azt ajánlottad a királynak, hogy Andrássyval és Tiszával igyekezzék létrehozni a 67-esek koncentrációját és velük csináljon kormányt?

— Ez nem áll — felelte a miniszterelnök — én határozottan azt ajánlottam a királynak, hogy folytassa a többség vezérével a tárgyalásokat, mert én az alkotmányos megoldást csak a többséggel egyetértve tartom lehetségesnek. Különbben is Andrássy annak a kibontakozási programnak alapján áll, amelyen én és a felség az én tervemet nem fogadja el. Ha a felség a kibontakozási programot elfogadná, akkor én, aki ebben az esetben elhagynám jelenlegi helyemet, Andrássy kinevezését terjeszteném elő a felségnek. Most azonban a többséggel való tárgyalást ajánlottam a királynak. Ha ez nem sikerül, akkor hallgassa meg a kisebbség vezérét. A magam részéről arra fektettem sulyt, hogy a királyt óvjam egy parlament-ellenes kormányval való kísérletezéstől.

Függetlenségi hangulata.

A miniszterelnök e kijelentéseiből a függetlenségi képviselők, akik Andrássy emlegetésekor már-már elvesztették minden reményüket, újra bizakodni kezdtek egy függetlenségi kormány kinevezésében. Már kombinálták a miniszterek és államtitkárok listáját. Mások ezzel szemben arra utaltak, hogy Wekerle ugyan megtette a királynak azt a javaslatot, hogy Kossuthal tárgyaljon, de a király nyomában kijelentette, hogy ez nem lehet eredményes. Így tehát a pillanatnyi reménykedés után ismét előtérbe nyomult a báró Burián-féle tárgyaló minisztérium kinevezésének híre, amelyet megelőzőleg a hatvanhetes politikusok közül fog többeket meghallgatni a király.

Az optimista 48-asek azt ujságolták, hogy Kossuth és Justh kedden királyi meghívásra Bécsbe utaznak. Kossuth nem volt a Házban és így nem nyilatkozhatott. Wekerle délben fel-

kereste Kossuthot és hosszasan tanácskozott vele. Kossuthnak hír szerint az az óhajtása, hogy a jövő héten ismét audienciára menjen a királyhoz.

Andrássy Gyula gróf jelenleg tiszadobi birtokán tartózkodik.

A kabinet felmentése.

Bécsi jól értesült forrásból azt jelentik, hogy a Wekerle-kabinet felmentése már a legközelebbi napokban meg fog történni, egyidejűleg azonban a király a kormányt ideiglenesen megbizza az ügyek vezetésével új kabinet kinevezéséig. A király e szándékát már tegnap tudatta Wekerlével, aki csak a kötelező titoktartás szemmel tartásából mondta azt, hogy a felség még nem határozott.

Előreláthatólag a jövő heti audienciákon dől el az is, hogy ki kap megbízást kabinetalakításra. Határozottan állítják, hogy Andrássy Gyula gróf lesz az első, aki meghívást kap és valószínűnek tartják, hogyha a függetlenségi párttal nem lehet megoldást találni, a király Andrássyt mint az alkotmánypárt vezérét bizza meg a kabinetalakítással.

Hatvanhetes kormány.

N. Fr. Presse szerint jól értesült körökből az hallatszik, hogy a király a jövő hét folyamán fog dönteni a magyar kormány lemondó kérelméről. Ugyanezekből a körökből az is hallatszik, hogy hatvanhetes kabinet kinevezése nagyon valószínű. Ennek a kabinetnek le kellene mondania a katonai koncessziókról és be kellene érnie a kilences bizottság programjában foglalt engedményekkel. Az itteni körök már számolnak hatvanhetes kabinet kinevezésével, amely Wekerle redukált kibontakozó programja alapján alakulna meg és amely új választás által többséget igyekeznék magának szerezni. Az új kormány programjának legfontosabb pontjai lennének: a választóreform megvalósítása, nemzeti engedmények a katonai büntetőtörvény terén, a címer- és a zászlókérdés megoldása, meghatalmazás arra, hogy az új kormány az osztrák kabinettel a készfűzetésről tárgyaljon.

Másik bécsi jelentés szerint a király meg akar bizni a kormányalakítás föladatával oly férfit, akinek gyökere van a parlamentben s akinek megbecsült neve és népszerűsége van az országban.

Több politikus érdeklődött Bécsben s azt a választ kapták, hogy Wekerle Sándor Andrássy Gyula gróftól ajánlotta a maga utódjául. Most a kérdés csak az, hogy ő felsége hozzájárul-e azokhoz a javaslatokhoz, amelyeket Andrássy fölterjesztett, még pedig a most lemondott kormány valamennyi tagjának helyeslésével és egyetértő hozzájárulásával. Ezekben a javaslatokban jelentékeny követelmények foglaltatnak a nemzet javára, a magyar államiság nyugodt fejlődése s a király és nemzet közötti harmónia biztosítása és megszilárdítása érdekében.

Polónyi a helyzetről.

Polónyi Géza a Saskörben ma este nagy beszédet tartott, amelyben bőven foglalkozott a jelenlegi politikai helyzettel is. A mai helyzet — ugymond — a válság kátyujába jutott. Olyan veszedelem fenyeget bennünket, amelyhez foghatót nem jegyez fel a magyar történelem. A Saskör — mondotta Polónyi, — a magyar nemzettel egységesen fogja teljesíteni kötelességét Ausztriával szemben.

Diósi Nusi otthon.

Látogatás a primadonnánál.

Az Elvált asszony kedves áriái hallatszottak ki Diósi Nusi szalonjából, amikor ma délben munkatársunk látogatást tett az új primadonnánál.

— Igazán örülök, hogy meglátogattott, — ugrott fel Nusi pajzán jókedvvel a zongora mellől, — legalább megragadhatom az alkalmat, hogy a lapja utján üzenjek az aradi közönségnek.

— Nos és mit akar üzeni? Hogy a közönség kedves, aranyos, csókolni való? Ugy-e ez az üzenete?

— A szivemből olvasott. De ne gunyolódjék, amit mondok, nem frázis. Az aradi közönség kedves, előkelő és a legszeretetre méltóbb, aki előtt valaha játszottam. Becsületszavamra, — tette hozzá Nusi meggyőző komolysággal.

— Mégis azt beszél, hogy maga Nusi, Várad felé gravitál. Oda vonzódik vissza.

— Írásban kiadom, hogy ez a hír légből kapott koholmány és minden alapot nélkülöző valótlanosság, — mondotta félhivatalos stílusban. — Váradra soha többé nem megyek vissza. Ha megszeret az én aranyos aradi közönségem, itt maradok. Még nem is mutatkoztam be kedvenc szerepeimben. A jövő hét szerdáján fogok fellépni a Lili-ben, aztán jönnek a többiek. Most az Elvált asszony főszerepét tanulom. Nézze, — mondotta egy osomó szerepre mutatva, — ezek az én olvasmányaim. És itt, a szerepeim között, az én nyugalmas otthonomban nagyon jól érzem magamat.

Szétnéztem. A primadonnáknak meglehetősen sablonos az otthonuk. A Küry Klárát, vagy a Petrás Sáriét, olyan, mint a Zwerenz Miciét, vagy más primadonnát. Babérral, virággal, ezüstkoszorúval, szalaggal, fotográfiával, képekkel és szobrokkal van tele. Mind-mind, a művészi pálya egy-egy felejthetetlenül kedves eseményére emlékeztető tárgy. Ezek az emlékek, bár Diósi Nusi még nem tekinthet vissza „nagy multra“, garmada számra vannak felhalmozva az új szubrett lakásán is. Puha, meleg, illatos otthon, művészi berendezkedés. Ez Diósi Nusi lakása.

A szalon ajtajában, egy óriási francia baba ül a hintában. Lehetetlen észre nem venni.

— Ez az én szerelmem, — mondotta Nusi — és felkapta a szöszke babát. Látja milyen szép kék szemei vannak és ha tudná milyen okos. Maga is szeretné. Éjjel mindegy együtt alszunk és itt Nusi rámutatott a hálószobában lévő világos kék baldachinos angol réz ágyra. — Beszélgetünk, míg el nem jutunk mindketten az álm birodalmába. Így alszunk együtt naponként én és — a baba.

A hálószobában van különben egy vasszekrényben a Nusi kincskamrája is. Kollierek, fűgők, gyöngyök, gyűrűk, karékek és melltűk. Nem afféle színházi smukkok, hanem igazi briliánsok és gyöngyök.

Hanem az ékszereire és gazdag garderobjára nem oly büszke Nusi, mint az okleveleire és elismerő írásaira. Mert tudni kell, hogy Nusi nemcsak a legjobb kollega, — ezt egybehangzólag mondja valamennyi színész, — hanem a jótékony-ságnak is egyik leglelkesebb zászlóhordozója. A Gyermekvédő Liga, számtalan nőegylet, árvaház, testület elismerő levelei bizonyítják ékes írásokkal, hogy Nusi a szegényeknek való gyűjtésből és adakozásból, mindég első helyen vette ki a részét.

Ezekre büszke Diósi Nusi. Meg arra, hogy nemsokára ő lesz Dóry Margit után a második színésznő, aki budapesti háztulajdonosnőnek mondhatja magát. Nusi ugyanis házat akar építtetni és már erősen tervezgeti, hogy kettő, vagy háromemeletes legyen-e a „Nusi-palota.“

A napokban kedves meglepetés érte a leendő háztulajdonosnőt. Egy tisztelője megajándékozta egy életnagyságu olajbafestett „Mogyoróssy-képpel.“ A „Tatárjárás“ fess önkéntesének képe kitűnően sikerült. Nusi annyira megörült a szép ajándéknak, hogy hálából kiakasztotta szalonjában az ajándékozó arcképét, aki szintén uniformisban van lefotografálva. de már hadnagyi egyenruhát visel.

És most Nusi szalonjában két kép néz egymásra: a fess önkéntes és a snájdig hadnagy.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Vasárnap: Délután: Vig özvegy. Este: Ember tragédiája. (C bérlet.)

Hétfő: A bunda, szimű. (Bemutató előadás.) (A bérlet.)

Kedd: A bunda, szimű. (B bérlet.)

Szerda: Lili, operett. (C bérlet.)

Csütörtök: Váljunk el, vigjáték. (A bérlet.)

Péntek: Csókkirály, operett. (B bérlet.)

Szombat: Rigoletto, opera. (C bérlet.)

A „SZÜZ“ PREMIÉRJE.

— Fővárosi tudósítók telefonjelentése. —

Lengyel Menyhért az új magyar sziműirodalomnak kétségtelenül egyik legerősebb tehetségű művelője. A Magyar Színházban tavaly előadott „Falusi idill“ című vidéki életképe jellemfestésével és szatirikus vonásaival erős forradalmat idézett föl. Különösen a konzervatív irodalmi irány híveit kavarta föl. A merész szerzőt akkor csaknem erőszakkal akarták elnémitani; színházi erkölcsrajzával pedig a sajtójukban kiátkozták.

Lengyel Menyhértet azonban a támadás nem tudta lekergetni arról az ösvényről, amelyen tudatosan haladni szándékozik.

Most a „Nyugatosok“ egy másik erőteljes, sajátos tehetségével, Hatvany Lajos báróval szövetkezett és együttesen megírták a „Szüz“-et, amelyet a szerzők „házassági komédiának“ neveztek el a színlapon, s amelyet ma este adtak először a Magyar Színházban. A társszerzők a „Szüz“-ben a házasság egyik legbensőségesebb mozzanatát tárgyalják és hozzák színpadra fiziológiai módszerrel.

A „komédia“ cselekménye röviden a következőkben foglalható össze:

Demeter Margit tisztességes nyárspolgár leánya, fölvilágosult nő, „mindent“ tud. Tisztában van testének, vérének jogaival. És ezért öntudatosan választja élettársául a szép, módos, jólelkű Emil urat, ki imádja. A nászéjszaka rég várt, sőt óhajtott meglepetései azonban mégis készületlenül találják tulfeszített idegeit, megszökik férjétől és undortól eltelve menekül haza szüleikhez. Ezek egy fiatal, velük barátságban élő párhoz, — akik közül a férfi író — falura küldik Margitot. Majd ott, a szerelemmel telt levegőben újra elfogja a vágy férje után.

Az író s felesége, Erzsébet, meg is tesznek mindent, hogy az ideges leányasszonyt kibékülésre bírják. Hiába! Végre, egy meleg, illat-terhes esti órában, mikor Margit bágyadt, kábult láztól ég — és nem tudja mi baja, az író, ki ismét lelkére beszélt, ölbe kapja, beragadja a hálószobába és — alaposan kigyógyítja undorából, melyet a férfiak iránt érezni vélt. Ime, a védekező, minden kényszer ellen föllázadó szüzesség, mely a neki megfelelő peroban önkényt adja el magát, hogy átolvadjon az asszonyiságba!

Meglepő fordulat ugy-e?

Az ötödik, utolsó fölvonásban aztán az író megmagyarázza, hogy bizonyos vágyterhes, önfelédlt órákban joga van minden nőnek minden férfihez és minden férfinak minden asszonyhoz, hogy ilyenkor a föld egy nagy nász-

ágy, melyet tisztán és becsületesen hagy el mindenki, ha elült a vér lázongása. Bbizonyítja Margitnak, hogy amit tegnap eldobott magától, csak értéktelen teher, mely boldogságában gátolta és visszavezeti az asszonyt epedő férje karjaiba.

Ez a fölvonás különben az, mely a darab komoly hatását lerontja. Átmegy a bohózat stílusába és hevenyészett, elő nem készített helyzeteket könnyűvéru, mondhatni izléstelen kómikummal fűszerez. A negyedik fölvonás meleg, bensőséges jelenetei után a csalódás érzetét keltik az utolsó fölvonás meggondolatlanságai. Ugy hatnak, mintha az üres hatás-hajhászás kedvéért íródtak volna meg.

Sokan azt vitatják, hogy ezt a témát nem kellett volna színpadra vinni.

De Zola szerint mindent meg lehet írni, ami emberi és igaz; és az életet jelentő deskára föl lehet vinni mindazt, amit az élet produkál. Arról nem a költő tehet, ha az néha belevág az emberek érzelmvilágába és erkölcsi felfogásába. A műtő-orvos sem válogathatja meg tetszése szerint azt a helyet, ahol a műtét végeznie kell.

Irodalmi szempontból a szerzők a legérdekesebb kérdések egyikét hozták színpadra a „Szüz“-ben.

Az előadásban, amely iránt nagy érdeklődés nyilvánult meg, kiváló nyújtottak a szereplők. Kitűnő jellemrajzot mutatott be Törzs Jenő. A női címszerepben a színház egy új tagja mutatkozott be a közönségnek. Egy rendkívül bájos és feltűnő szépség. Nagy Terkának hívják. Tavaly Szegeden működött a feltűnően szép fiatal leány, aki csak nemrég került ki a színiiskolából. Igazi, eredeti és feltűnő színházi tehetség. A többi szereplő közül kitűnik Forrai Róza és Z. Molnár László. Ez utóbbi egy epizód szerepből kabinetalakítást csinált. A Vajda László rendezése szakavatott mesteri kézműve.

Az az előkelő nagy közönség, mely a színházat a premiér estéjén megtöltötte, tüntető melegséggel fogadta a darabot. A szerzők és a modern drámairodalom hívei lelkes fogadtatásban részesítették az új darabot. Az egyes felvonások után mindkét szerzőt többször kihívták és a főszereplőket is ünnepezték, nyílt színen pedig nem egy jelenetet hosszan megtapsoltak. A „Szüz“-nek zajos, tartósnak ígérkező, szép sikere volt.

* Beregi Oszkár — a Nemzeti Színház tagja. Fővárosi tudósítók jelenti: Tóth Imre, a Nemzeti Színház igazgatója szerződtette Beregi Oszkár, aki néhány évvel ezelőtt vált meg a Nemzeti-től és a Berliner Theaterhez szerződött. Beregi 1910. májusban, vagy szeptemberben kezdi meg állandó működését a Nemzeti Színházban. Szerződtetését művészi körökben osztatlan rokonszenvvel fogadják.

* A „Holnap“ Aradon. E hó 24-én érdekes irodalmi matiné lesz Aradon. A Holnap fog bemutatkozni az irodalom iránt érdeklődő közönségnek. Nagyvárad után. Arad a második város, ahol a holnaposok a nyilvánosság előtt megjelennek. Itt lesznek: Dénes Sándor dr. Dutka Ákos, Juhász Gyula, Emőd Tamás, Manólovics Theodor. Kilátásba helyezték eljöveteleket Ady Endre és az Ady versek megjelenésítője: Reinitz Béla. A matinét Franyó Zoltán rendezzi.

* Vasárnapi előadások. Holnap két előadás lesz a színházban. Délután mérsékelt helyárok mellett Lehár Ferenc diadalmas operettje, a Vig özvegy kerül színpadra Dióssy Nusi és B. Szabó József, akik a főszerepeket játszzák, ezuttal először lépnek fel délután. Este rendes helyárok mellett Madách Imre remekműve, Az ember tragédiája van műsoron a régi jó szereposztásban.

* **Odry Atilla pöre Krecsányi ellen.** Krecsányi Ignác, a buda-temesvári színház igazgatója, ez év tavaszán opera és operette énekesnek szerződtette pacséri Odry Atillát, Odry Lehel fiát. A fiatal énekes szeptember 2-án a Carmen, néhány nappal később pedig a Tévedt nő című operákban lépett fel, de éneke Krecsányit nem elégitette ki. A színház igazgató ennek alapján elbocsátotta Odry Atillát és ügyvédje, dr. Gleichmann Lajos ügyvéd útján a budapesti törvényszéket a szerződés felbontásának kimondása miatt kereste meg. Közben Odry Atilla a budapesti VII. kerületi járásbírósnál beperelte Krecsányi Ignác színház igazgatót ezer korona kötbér és az eddig esedékes fizetés iránt. Ma tárgyalta Kramolin járásbíró ezt az ügyet. Az énekes hivatkozott a Színészegetársületnek a most érvénybe lépett új szerződési formulájára, amely szerint a szerződtetett színészt vagy énekest annak be nem válása miatt el nem bocsáthatja. Krecsányi jogi képviselője ezzel szemben hivatkozott az eddigi gyakorlatra, valamint a budapesti törvényszékhez intézett megkeresésére és kérte a bíróságot, hogy ebben az ügyben az eljárást mindaddig függesse fel, amíg a törvényszék a szerződés felbontása dolgában dönteni fog. A járásbíró az alapon a tárgyalást jövő év január 18-ra halasztotta el.

* **Colbertson Sasa hangversenye,** amelyet vasárnap este 8 órakor tartanak meg a Központi szállóban, valóságos zenei szenzáció lesz. Ez a csodahegedűs mindenkit érdekel, de különösen azokat, akik Kubeliket hallották és azt vallják, hogy Kubelik boszorkányos művészete elérte a lehetőség határát. Ez a kis Colbertson pedig sokkal nagyobb művész és sokkal nagyobb virtuóz, mint Kubelik. Colbertson előtt tényleg nem léteznek technikai nehézségek és emellett hegedűjének hangja a szívből jó és a szívhez szól. Erre a hangversenyre Weisz Leó könyvkereskedő árusítja a jegyeket.

* **A bunda premiérje.** Nagy érdeklődés előzi meg a A bunda című színmű hétfői premiérjét. A bundának szerzője Hauptmann Gerhard a németek világhírű drámaírója, aki ezzel a legújabb darabjával óriási sikereket aratott. A budapesti Nemzeti Színházban az elmúlt szezon slágere volt A bunda, amely még mindig műsoron van az ország első színpadán.

* **Zeneművészeti folyóirat.** A Zene címen új folyóirat indult meg a fővárosban. A lap, melyet Sereghy Elemér és Luria Artur szerkesztenek, havonként jelenik meg és tartalmában felöleli zenei életünk minden nevezetes eseményét. Az első szám tartalmából kiemeljük a következő cikkeket: A szinfonia története; Tschairowszky levele; Opera; Hangversenyek; Zenetörténeti naptár; Kritikai szemle stb. Előfizetési ára egy év 4 korona, egyes szám ára 40 fillér. Kiadóhivatal: Budapest, Szentkirályi-utca 1/a. sz.

* **A természet csodái.** Az Uránia színház vasárnapi műsorán egyikét mutatja be azoknak a mozgófényképeknek, melyek ép úgy számíthatnak a felnőttek, mint a gyermekek tetszésére. Egy nagyszabású állatkertben látjuk mindazokat az egzotikus állatokat, melyek a lovak pótolják. Látunk teveháton nyargaló embereket, hosszú nyaku struccokat, lámákat, zebraikat, zebukot, őszvéreket, amint szeliden engedelmeskednek a hátukon nyargaló embereknek. A pompás kép mellé sorakoznak a legkülönb látni valók. Coock dr. kopenhágai fogadtatását utoljára mutatja be az Uránia. Jephta leánya egyike a legszebb bibliai tárgyú drámáknak, amit mozgófényképben produkáltak. A kiváló műsor bizonyára ép olyan nagy tetszést arat vasárnap, mint a bemutató napján. 791

A hanyag tisztviselők ellen.

A polgármester szigorú rendelete.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 9.

Varjassy Lajos polgármester ma szigorú hangú rendelettel végét vetette a tizenkét hónapig tartó szünetnek, farsangnak, vagy amint a város házaiban a hivatalos órák be nem tartását nevezik: a *bliccelésnek*. A polgármesternek külön rendeletben kellett figyelmeztetnie a tisztviselői kart arra, hogy a város házaiban pontosan meg kell jelenni a szabályrendeletben előírt időre és nem szabad onnan elmenni, míg a hivatalos óra tart. Ahol ilyen intézkedésre szükség van, ott már türethetlenség az állapotok és ezt Varjassy Lajos polgármester ki is jelenti, mondván, hogy a jóakaratu figyelmeztetés nem használt, a tisztviselők az idők folyamán teljesen megfélemedtek arról, hogy ők időhöz kötött alkalmazottjai a városnak és így emlékeztetükbe kell idézni, miért is alkották meg a hivatalos órákat. Van olyan nap, hogy már délután 4-5 órakor alig található valaki a város házaiban. Kivétel a rendőrség, ahol Sarlot Domokos főkapitány maga jár elő a jó példával. A bünyügyi osztályban bizony sokszor még este 8 órakor is dolgoznak, habár erre egyedül a lelkiismeretesség készíti a tisztviselőket. Tudjuk, hogy például Vannay Gyula adóügyi tanácsnok igen sokszor megjelenik reggel nyolc órakor a hivatalában és a kapunál kénytelen várni, míg alant a hivatalnokai a hivatalos óra kezdete után jóval később besétálnak. De maga a polgármester is sok esetben személyesen meggyőződött arról, hogy a tisztviselők egyáltalában nem törődnek a pontossággal. Megdorgálta a hanyagokat, de nem használt, mert az alantasok így látják a föllebbvalóktól. A nagy restanciák egyik oka is ebben keresendő.

A polgármester érdekes rendelete a következőképpen szól:

Arad sz. kir. város törvényhatóságának szervezeti szabályain nyugvó jogomnál fogva a hivatalos órákat a következőleg állapítom meg:

1. A tanácsnokok, árvaszéki ülnökök, kapitányok, jegyzők, ügyészek, mérnökök, a közgyám és fogalmazók részére délelőtt 9 órától 12 óráig, délután 3 órától 6 óráig.

2. A tisztviselők részére délelőtt 11 órától 12 óráig. A napi szolgálatra kirendelt kerületi orvosok délután is 3 és 6 óra között a hivatalban megjelenni tartoznak.

3. A kapitányi, számvevői, anyakönyvi, kamarási hivatalnál, az adóügyi osztály összes alosztályainál, ugy a kezelési szakmában, a levéltárban, a kiadóban és az egyes hivatalokban alkalmazottak részére délelőtt 8 órától 12 óráig, délután 2 órától 6 óráig.

4. A pénztári hivatalnál délelőtt 9 órától 12 óráig, délután 3 órától 6 óráig. Zárlat délután 5 órakor teljesítendő.

5. Az iktató hivatalnál délelőtt 8 órától 12 óráig, délután 2 órától 6 óráig.

A beadványok elfogadtatnak délelőtt 9 órától 12 óráig, délután 3 órától 5 óráig. Ezen intézkedés kiterjed a polgármesteri és kapitányi hivatal beadványaira is.

6. Felek a levéltárban, kiadó- és iktató-hivatalokban, valamint az egyes előadóknál is csak a délelőtti hivatalos órák alatt tudakozódhatnak.

7. Vasár- és ünnepnapokon az egyes hivatalokban alkalmazott segéd- és kezelőszemélyzet a hivatalfőnök által megállapítandó délelőtti hivatalos órákban megjelenni köteles.

Ezen határozatomat az egyes hivatalok ve-

zetőivel azon utasítással közlöm, hogy ezen rendelkezésemet a vezetésük alatt működő tisztviselő- és alkalmazottakkal haladéktalanul közöljék, annak pontos betartását szigorúan ellenőrizték és a mulasztókat nekem haladéktalanul jelentésükbe, mert több ízben tapasztaltam, hogy a tisztviselők és alkalmazottak a hivatalos órákat jóakaratu figyelmeztetés dacára sem tartják be, ennél fogva a jövőben kénytelen leszek ellenük a hivatalos órák pontos be nem tartásáért a rendelkezéseimre álló büntetéseket szigorúan alkalmazni.

A rendelet értelmében vasárnap ezentúl egyes hivatalokban váltakozó ügyeletes szolgálat lesz, a mi előnyös ujtítás, mert ezáltal a tisztviselők legnagyobb része vasárnap teljesen szabad.

Mit csinál Junga Sebő?

Titkolóznak a honvéd-kórházban.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, október 9.

Borus, szomorú őszi reggelek szürkésege fekdte meg ma az ébredő fővárost. A levegőben még uszott valami a hajnali ködből, egy-egy foszlánya leszállott az emberekre és belejűk lopott egy darabot az őszből. Délelőtt tíz óra van és a gyáli-uton mértföldnyire tűnik föl csak egy-egy alak. A kocsin néha végigporoszkál valami álmos huszár, aki a gyáli-uti helyőrségi kórházból jön. Egyébként nagy csönd és szomorúság mindenfelé. A kórház kis épületének a vörössége eltompul a szürkességben és a kórházból látszatra amolyan halottasház-félet csinál. Itt szomorú emberek lehetnek — jár át a fejemen — és én most itt keresek egy szomorú embert. Beteget... Vagy haldoklót is talán... Aki eljárt az életének a nagy introdukcióját és akit idehoztak, hogy itt szakadjon rá az utolsó fölönás tragédiája... Amelyben a hős bűnhődik, megőrül vagy más ilyesfajta szomorúságok esnek meg rajta. Junga Sebót keresem. Aki idekerült a maga katasztrófája után, akit itt őriznek, mert talán bolond vagy mert talán bűnös... Mit lehet tudni?...

A szomorú épület előtt megállítom a kocsit és kiszállok belőle. A kapuban megállít a silbak:

— Mi tetszik?

— Egy beteget keresek.

A fiu megnéz. Ilyenkor nem szoktak beteget látogatni, Tilos is. Mégis megkérdi:

— Miféle beteget?

— Junga százados urat.

A titulus imponál a bakának és beereszt a kapun. Látom rajta, hogy fogalma sincs, kiről van szó és sohse hallotta a Junga nevet,

— Tessék kérdezősködni az irodában, a folyosón balra. — mondja még szives utbaigazításul. Amit persze nem fogadok meg. — bizonyos, hogy ott egy lépéssel se eresztenek tovább; még akkor is, ha a szerencsétlen százados csakugyan itt van, Ott nem tudnék meg semmit.

Megállok a folyosón és várok. Minden kihalt, eszndes, beletelik jó tíz perc, amíg a tulsó oldalról kong a kövezet és megjelenik a folyosón egy altiszt alakja. Odamegyek hozzá.

— Kérem szépen, nem tudja merre van Junga Sebő százados?

A katona nagyot néz. Egy darabig hallgat, aztán azt mondja:

— Nem tudom.

— De azt tudja, ugy-e, hogy Junga Sebő százados itt van a helyőrségi kórházban?

Az őrmester egy darabig hallgat. Aztán nagyon csendesesen, szinte félve, hogy meghallják, így felel:

— Hát azt tudom, kérem, hogy itt van...

— Egyebet nem tud róla semmit?

— Nem bizony kérem, szigorúan őrzik azt. Egész másféle is van elhelyezve. Nem jön onnan se hír, se hang.

Egyebet nem lehetett belőle kihuzni. Nem tud semmit, — azt mondja, aztán megy a dolgára. Ujabb csönd, újabb várakozás. Egy csoport beteg katona megy végig a folyosón, ki a kertbe. Mögöttük egy altiszt, — ezt is megkérdem, hátha hallott valamit a századosról.

— Kérem, — mondja, — tudom, hogy a századost ide hozták, de egyébiránt még azt sem tudom, merrefelé van elhelyezve. Nem is mondják azt meg az urnak itt. Nem lehet most odajutni hozzá. Annyit hallottam a századosról, hogy nem épeszü. Egy bajtársam mondta itt a kórházban.

Megmondtam, hogy szeretnék valahogyan közelebbit megtudni Jungáról.

— Tessék a parancsnok ural beszélni. Az mondhat eloget és adhat engedélyt is a látogatásra, más senki.

Megállítok egy tisztet is, kérdezősködöm, de az sem mond semmit. A kórházparancsnokhoz utasítok is. Ott van a szobája az emeleten.

Fölmegyek az emeletre, ahol egy önkéntessel találkozom. Bemutakozom neki, hogy hírlapíró vagyok és hogy Jungáról akarok egyetmást megtudni.

— Az bajos lesz kérem, — mondja a fiu. — Itt az egész dolgot nagyon titkolják. Junga valahol a kórháznak egy másik épületében van és az a hit járja róla, hogy tényleg bolond. Azt hallom, hogy a multkor is odakiáltott egy önkéntesnek:

— Szervusz hadnagy!

Egyébként is hallom, hogy a százados nem épeszü. Az orvosi megfigyelés eredményeit persze a legnagyobb titokban tartják, arról nem szivarog ki még közénk se semmi. De tessék a parancsnok urhoz fordulni. Hanem most várni kell, mert még nincs itt.

Es várok. Ujra várok. Sokáig.

Sarkantyupengés vágódik bele a szomorú csöndbe. Élesen, keményen. Aranygalléros katona jön: a kórházparancsnok-alezredes. Odamegyek hozzá, bemutatkozom és megmondom neki, hogy mit akarok.

A parancsnok nagyon udvariasan, de keményen, határozottan felel:

— Junga Sebő itt van a kórházban, de beszélni nem lehet vele, éppen azért, mert megfigyelés alatt van. A megfigyelés folyik, tehát az eredményről nem árulhatok el önnek semmit. Katonai szempontból is lehetetlen, hogy bármit is mondjak.

— Parancsnok ur, — sziveskedjék megengedni, hogy Junga százados orvosával beszélhessek ...

— Nem tehetem, uram. Nagyon sajnálom, de nem tehetem. És kérem is, ne tessék bolygatni ezt az ügyet, mert ez csak árt a vizsgálat lefolytatásának ...

HIREK.

Öngyilkos városi pénztáros.

Nagy sikkasztás Sátoraljauhelyen.

Távirati tudósítás.

Arad, október 9.

Sátoraljauhelyen feltűnést keltő esemény történt. A város főpénztárnoka, aki évek óta áll a város szolgálatában, hosszú időn át rendszeresen meglopta a pénztárt és ha a véletlen vagy inkább a büns tisztviselő lelkiismereti furdalása nem rántja le a leplet a sikkasztásról, talán még sok éven át folytatja büns üzemét. A sikkasztó szerette volna kikerülni a földi igazságszolgáltatást s meg akarta ölni magát, de ez nem sikerült neki és ma már rendőri őrizet alatt várja büne következményeit.

A sikkasztásról a következő tudósítást adjuk:

Sátoraljauhelyen a városi főpénztárban nagy sikkasztásnak jöttek nyomára. Valkovszky

Elek városi pénztárnok az eset szenvedő hőse, aki éveken át sok ezer koronával károsította meg a várost. A sikkasztásról hivatalnoki körökben már rég suttogtak. Tegnap megjelent a pénztárhelyiségben Metzner Gyula főispán és Papi Gyula városi számvizsgáló, akik elkérték a pénztár és a Wertheim szekrény kulcsait és pénztárvizsgálatot tartottak. Délig semmi rendellenességet nem tapasztaltak és semminemű hiányt nem konstataáltak. Ekkor oly eset történt, mely azt a gyanut érelte meg a vizsgáló bizottságban, hogy a pénztár körül mégis bajok vannak. Valkovszky Elek városi főpénztáros nem volt jelen a vizsgálatnál. Otthon tartózkodott a lakásán s azt hangoztatta, hogy fáj a feje. Feleségét, aki szintén otthon volt, váltig küldözgette, hogy menjen kissé sétálni, de az asszony vonakodott. Mikor néhány percre eltávozott a szobából, a pénztáros elővette hatlövetű revolverét és főbelötte magát. A lövésre Valkovszkyné behorant a szomszéd szobából, s látva, hogy férje mit tett, ájultan rogyott össze. Valkovszky nem sebesült meg súlyosan, nem is vesztette el eszméletét, sőt ő nyújtotta az első segélyt feleségének.

Az öngyilkosság híre gyorsan terjedt el és eljutott a rovincsoló bizottsághoz is, mely fokozottabb mértékben folytatta a vizsgálatot és csakhamar megállapította, hogy 21900 korona hiányzik. A főkapitány személyesen ment Valkovszky lakására, hogy kihallgassa. A pénztáros beismerte a sikkasztást, de nem lehetett hivatalos jegyzőkönyvet felvenni, mert Valkovszkynak erős sebláza volt. A sebesültet beszállították az Erzsébet kórházba.

Ekkor jött a szenzáció második része. Kitudódott, hogy a polgármester, főszámvevő és a főügyész, Julius közepe óta tudtak a hiányról, de elhallgatták. A főispán ennél fogva Kiss Ödön polgármester, a főügyész és Szöllösy Sándor főszámvevő ellen fegyelmi vizsgálatot indított. Ma délelőtt a főispán felfüggesztette állásától Arnóthfalvi Emil városi pénztári ellenőr, aki ellen szintén vizsgálat indult meg.

Kitudódott hamarosan, hogy a pénztáros sok hamis váltót is helyezett el a sátoraljauhelyi pénztárintézeteknél. Körübelül 40.000 korona értékű hamis váltóról beszélnek. Amikor ez irányban kérdést intéztek hozzá, ezt mondta:

— A váltókat a feleségem hamisította. Én ebben ártatlan vagyok.

A feleségét nem lehetett kihallgatni, mert önkivületi állapotban fekszik.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 10-én az időjárás: enyhe, elvélve csapadék.

— Lengyelek a Ház elnökénél. Budapesti tudósítónk táviratozza: Ma délelőtt tizedfél órakor tisztelgett az aradi gyászünnepekről visszatérőben lévő lengyel küldöttség Justh Gyulánál. A harminc tagból álló küldöttséget Nagy György és Kovács Ernő képviselők vezették. Itt Nagy György és Stamirovski Tadeus üdvözölték az elnököt. Stamirovski beszédét, a melyben köszönetet mond az elnöknek, hogy lehetővé tette, hogy a lengyelek a parlamentben üdvözöltessenek, Kovács Ernő képviselő tolmácsolta magyar nyelven. Az üdvözlésekre Justh Gyula a következő beszéddel felelt:

— Nagyra becsülöm és hálásan köszönöm, hogy eljöttek ide és szeretetüknek, tisztelőjüknek és rokonszenvének kifejezést adták. Az a meleg érzelem, mely kisugárzik az Önök szónokának szavaiból, élénk visszhangra talál keblemben. A magyar történelem lapjai között nem egy fényes példáját találjuk annak az őszinte testvéri szeretetüknek, amelynek itt uj-

ból kifejezést adtak. Adja isten, hogy a testvéri érzület a magyar és lengyel nép között megmaradjon az idők végeztéig. Isten éltesse Önöket. Köszönöm szives megemlékezésüket.

A lelkes éljenzéssel fogadott beszéd után Justh Gyula egyenként megszólította a küldöttség tagjait, kik azután a parlament épületét tekintették meg, majd felvonultak az első emeleti karzatra, a honnan a mai ülést végighallgatták.

— Zsitvay Leo — kuriai tanácselnök. A hivatalos lap holnap reggel megjelenő száma a magyar igazságszolgáltatás történetében szenzációs és már megtörténte előtt országos érdeklődést keltett eseményeiről fog beszámolni. A király, Wekerle Sándor miniszterelnök, az igazságügyi miniszterium vezetésével ideiglenesen megbízott miniszter előterjesztésére a magyar kir. Kuriához Zsitvay Leot, a budapesti büntető törvényszék elnökét, tanácselnökké nevezte ki. A legmagasabb magyar bíróság kurulisi székebe ülteti a királyt a bírót, a kinek tekintélye, judiciuma és egyénisége még ott, a legdiszesebb birói karban is különös diszt kölcsönöz annak. Zsitvayt míg a büntető törvényszék élén állott nem egy támadás érte, ügyvédek, de a sajtó részéről is. Bántó volt sok esetben az a modor, melylyel felsőbbiségét az emberekkel érezte. Azonban ő benne megtestesülve látta a magyar közönség a birói függetlenségnek is már-már kikezdett rendithetlen fenségét, mely nem tekintve sem jobbra, sem balra, hanem csak a törvényre, pártok és érdekek fölé tud emelkedni oly magasra, hogy elérhetelenné válik az igazságot kereső éles szem tisztán látásának megzavarása, minden praktika számára. A nagyméltóságú Kuria tanácsában fog ezután elkölni Zsitvay Leo, kinek neve fogalommmá vált a magyar igazságszolgáltatásban. A mindennapi élet, melynek szövevényes büneseteit mélyen szántó elméje legfinomabb szálaire boncolta a maga zavaros hullámaival elkerülte azt a bírót, akinek működése egymaga jelenti a magyar bíróság szervezetének egészségét, romlatlanságát.

— Az új hadtest. A magyar és osztrák hadsereg eddig tizenöt hadtestből állott. A tizenegy többi hadtestből összekombinált XV. hadtest Bosnyákországban és Hercegovinában feküdt. Dalmácia nem tartozott egyik hadtesthez sem, hanem külön hadosztályt állított. Az annexió után „a délkeleti határok hathatósabb megvédése céljából“ a közös külügyminiszter elhatározta, hogy Hercegovina egy részét kihatolja a XV. hadtest területéből és katonai közigazgatási tekintetben Dalmáciához csatolja, a Hercegovinának ezen a részén fekvő csapatokból és a dalmáciai hadosztályból pedig megalkotja a XVI. hadtestet, amelynek parancsnoksága Zárában lesz. Ez a szervezeti reform immáron testet öltött, amennyiben a közös hadsereg rendeleti közlönyének mai száma jelenti, hogy Fanta Károly tábornok az új (XVI.) hadtest parancsnokává kineveztetett. A XV. és a XVI. hadtest, egységes vezetésük érdekében, a szerajevói csapatfőfelügyelő (Varesanin) alá rendeltetett. Ebben az intézkedésben sokan a triálizmus megvalósítására irányuló törekvések egyik jelét látják, miután — legalább katonai közigazgatás szempontjából — egybeolvasztja Dalmáciát Hercegovina egy részével. — A közös hadsereg rendeleti közlönyének mai számából tudunk meg egy újabb érdekes reformot is. Varesi Varesanin Marian gyalogsági tábornok ugyanis csapatfőfelügyelővé nevezetvén ki, fölmentetett a XV. hadtest parancsnoksága alól, de továbbra is a bosnyák-hercegovinai országos kormány feje maradt, míg a XV. hadtest parancsnokává Auffenberg Mór lovag altábornagy nevezetett ki.

— Weisz Richárd kizárása. Budapesti tudósítónk jelenti: A magyarországi testedző egyesület szövetségének birkozó szakosztálya, ma este ülést tartott, amelyen a következő határozatot hozták:

1. Tudomásul vette a szakosztály, Weisz Richárdnak a birkozó szakosztályban viselt tagságáról való lemondását. 2. A szakbizottság további intézkedésig Weisz Richárd olimpiai versenyjogát felfüggeszti. 3. A szakbizottság azt véleményezi, hogy a műszaki bizottság tegyen jelentést az igazgatóságnak oly irányban, hogy a súlyos beszámítás alá eső sértésekért, amelyeket Weisz Richárd az amatőr birkozókkal szemben — legalább formailag elkövetett, — amatőr birkozó jellegétől fosztassék meg és profizionátus birkozóknak nyilváníttassék.

— A költségvetés a hármas bizottság tárgyalása után. Mint megírtuk, a költségvetést tegnap részletesen átdolgozta a hármas bizottság. A bizottság javaslata szerint a következőképpen alakul a jövő évi költségvetés: A rendes szükséglet összege 1901989 k., rendkívüli 270.372 k., összesen 2172361 k. A rendes fedezet 902732 k., rendkívüli 449.231 k., az összes fedezet 1351963 k., községi adóval fedezendő hiány 820.398 k. Ezen hiány az 1909. évre kivetett 1.118.174 k. 38 f. állami egyenes adó után szedendő 69% községi és 5% iskola adóval volna fedezendő. Az összesen 74%-ot kitevő pótdadó kivetése esetén az 1910. év végén várható pénztári felesleg 7070 korona.

— Katonai kitüntetések. A katonai Rendeleti Közlöny mai számának közlése szerint a király megparancsolta, hogy Buchmann Miklós 33. gyalogezredbeli századosnak a legfelső megelégedés kifejezése tudtul adassék, továbbá Bauer Ferenc és Klempa Kálmán 28. számú tábori vadászszázalaj századosoknak a katonai érdemkeresztet adományozta.

— Esőzések. Hosszu szárazság után ma éjjel hosszabb eső volt Aradon. A környéken szintén voltak esőzések és az ország több részéből is esőt jelentenek.

— Bűzbombák a krajnai tartománygyűlésen. Laibachból táviratozzák: A krajnai tartománygyűlésen ma nagy botrányok történtek. A szavazás elrendelésekor, a liberális szlovének óriási lármában törtek ki. Turk és Ruponcsics képviselők sipoltak, majd bűzbombákat szedtek elő zsebeikből és azzal kezdtek dobálózni. Egy ilyen bomba egyik gyorsító fejére esett. A teremben óriási bűz támadt. Az elnök a nagy botrányban felfüggesztette az ülést és intézkedett, hogy a fegyelmi bizottságot nyomban hívják össze. A fegyelmi bizottság a két képviselőnek az ülésből való kizárását határozta el. A kizárt képviselők nem akarták elhagyni az ülés termet, hanem kijelentették, hogy még az erőszaknak sem engednek. Óriási láрма tört erre újból ki. Az elnök rendőrkért küldött, hogy karhatalommal távolítsa el a két képviselőt, de azokat egyik higgadt társuk időközben rábeszélte a terem elhagyására. Az ülést izgatott hangulatban tovább folytatták.

— Halálozás. Pucher Jenő, magyar kir. kataszteri biztos, október 8-án, délután 5 órakor, életének 47-ik és boldog házasságuk 18-ik évében, hosszas szenvedés után Barackán meghalt. Október 10-én délután 3 órakor az aradi felső temető halottas csarnokából temetik.

— Panasz Szele József ellen. Az aradi törvénytörvényeken ma ismét a Szele József ellen beadott panaszok egyikével foglalkoztak. Herbster Károly budapesti lakos bepanaszolta Szellét visszatartott követelés miatt. Szele ugyanis behajtott Herbster számára bizonyos követelést, de nem szolgáltatta át Herbsternek. A mai tárgyaláson Szele azzal védekezett, hogy ő már nem ügyvéd, tehát már nem tartozik a panaszos eljárás alá, amelyet egy igazságügy-miniszteri rendelet szabályozott. A törvénytörvények a közeli hetekben hozza meg döntését ez ügyben.

— A táncoló főkapitány. Debrecenből írják ezt a jóízű történetet: A lengyel vendégek tiszteletére rendezett Royal-beli banketten nagyon emelkedett volt a hangulat. Vacsora után Rácz Károly zenekara polkákat húzott, amelyeket a jelenlevő lengyel nők nagy gyönyörűséggel hallgattak. A szemük ragyogott s szinte ki lehetett olvasni azokból, hogy de jó is lenne táncolni egy kicsit. A harosa-bajuszu rendőrfőkapitány Végh Gyula, aki híres bonvivant volt annak idején, míg az idő le nem borította a fejéről a hajfürtöket s nem hajlította meg a derekát, egy ideig csak várta, hogy vajjon akad-e vállalkozó szellemű ifju a jelenlevők közt, aki megtáncoltatja a lengyel testvéreiket. De nem akadt. Végül is ő maga állott fel táncra s nemsokára már járta a tipegőt. Később akadtak, — a polkán felbuzdulva újabb táncosok is, de a lengyel nők tovább is Végh Gyula felé tekintettek, aki libegő mellett ült az asztal mellett.

— Nem táncol többet főkapitány ur? — kérdezte az egyik jelenlevő újságíró.

— Dehogyan nem, felelt a főkapitány, — de majd otthon.

— ?!

— Majd megtáncoltat ezért a mai estéért a — feleségem.

— Házasság. Weinberg Pál, a Leszámitoló Bank cégvezetője e hónap 12-én Pécskán esküszik örök hűséget Éliás Ilonka kisasszonynak, Éliás Izidor törvényhatósági bizottsági tag, gőzmalom-tulajdonos bájos leányának.

— Tűz egy juttagyárban. Budapestről jelentik: Az Első Osztrák Juttafonó és Szövőgyár magyarországi fióktelepén, amely Budapesten a külső Váci-úton van, ma délután két órakor tűz ütött ki. A tüzet a raktárban dolgozó munkások vették észre. A tűz a raktár 3-ik osztályában keletkezett, ahol körülbelül 80000 kgram félig feldolgozott jutta volt bálókba becsavarva. A portás jelentette a tüzet az őrségnek, mire kivonult a II. és V. kerületi és az újpesti tűzoltóság fecskendővel és teljes felszereléssel oldalba támadták az épületet, meghúzták a záporkezelőket és minthogy négy fal között égett a jutta, sikerült a tüzet 3 órai erős munka után lokalizálni. A kár 100,000 korona. A tűz valószínűleg öngyulladás folytán keletkezett, ami az ily gyárakban nagyon gyakran előfordul.

— Születések, halálozások. Az aradi anyakönyvi hivatalban október 8. és 9-én a következő születéseket és halálozásokat jelentették be: Született: Kapitány Béla kir. jbirósági tisztviselőnek Etel nevű leánya, Kálnoki Mihály hivataloszállásnak Rozália nevű leánya, széplaki Bottka István pénzügyi tanácscsnak Izabella nevű leánya, Filomon Péter máv. fűtőnek Aurélie nevű leánya, Eisele János kereskedőnek Mária nevű leánya, Huszka István máv. s. fékezőnek István nevű fia, Hanyecz István városi rendőrnek Katalin nevű leánya. Meghalt: Pakurár Demeter napszámos 44 éves, Gödér Mária leány 1 hónapot, Mayer Borbála napszámosnő 38 éves, Kis Lászlóné hiv. szolgáló neje 36 éves, özv. Mihucz Demeterné 70 éves, Perein Andrásné 49 éves, Eisele Mariska 1 napos, Zaicas Aurélie 7 hónapos.

— A hercegnő ékszerrel. Rakovicza Matild román hercegnő szeptember 20-án több bukaresti főúr társaságában automobil-körutat tett Délmagyarországon. Szegeden is jártak, ahonnan késő éjjel indultak tovább a kisleleki országúton. Amint Kistelekre értek, a hercegnő rémülve vette észre, hogy százezer korona értékű ékszerrel telt kezításkája eltűnt. A hercegnő Kisteleken embereket fogadott, akikkel fáklafény mellett átkutatta az országutat, de az ékszeres táskának nem akadtak nyomára. A táská eltűnését bejelentette a kisleleki előjáróságon s száz korona jutalmat ígért a becsületes megtalálónak. A hercegnő Bukarestből több ízben tudakozódott az ékszeres után, de a becsületes megtaláló nem jelentkezett. A kisleleki előjáróság az esetről jelentést tett a szegedi rendőrségen is, amely a zálogh zakban kutatást tartott, de itt sem akadtak az ékszeres nyomára. Csütörtökön reggel azt az értesülést kapta Somogyi Szilveszter dr. főkapitány, hogy idősebb Csikós Mihály szatymazi gazdálkodó korcsmai mulatozás közben rendkívül értékes ékszereket mutogatott a tanyai embereknek. Az egyszerű emberek azt hitték, hogy Csikós a Dárius kincsét találta meg, a rendőrség azonban abban a véleményben volt, hogy a szegény gazda bizonyára valami betörő-bandával áll szövetségben. Somogyi Szilveszter dr. főkapitány értesítésére Temesváry Géza dr. rendőrkapitány több detektív kíséretében kiment Szatymazra s házkutatást tartott Csikós-nál. A gazda az első fölszólításra előadta az ékszereket s kijelentette, hogy azt szeptember 21-én reggel tizenkétéves Mihály nevű fia a kisleleki országúton találta. Előkerült a sárga bőrtáska is, amelyben megtalálták a román hercegnő névjegyeit s így jöttek rá, hogy kié az ékszer. A gazda vallomása szerint az ékszerből semmi sem hiányzik. Az örvendetes hírt táviratilag közölték Rakovicza hercegnővel.

— Az iparosok a vesztőhelyért. Az aradi ipartestület jegyzői irodájában újabban a következők adakoztak: Stoll Béla 5 kor., Elsing M. J. és fia Lajtaszentmiklós 1 kor., Stojákovits Milán 3 kor., Gallert Rezső 2 kor., Bérczy Pál 2 kor., Bruckner Lipót 2 kor., Tóth Ferenc 1 kor., Kalmár József 5 kor., összesen 21 korona. Az eddigi gyűjtés eredménye 261 korona 26 fillér. Adakozásokat az ipartestület jegyzői irodája fogad el.

— Nagy vasuti szerencsétlenség Amerikában. Newyorkból jelentik: Popeka mellett tegnap egy személyvonat összeütközött egy petroleum szállító vonattal. Harminc ember meghalt, igen sokan megsebesültek.

— Elutasított feljelentés. Megírtuk, hogy Völlák József és társai aradi kereskedők a rendőrség ellen feljelentést adtak be a polgármesterhez. A feljelentés felebbezés útján a belügyminiszterig jutott el, aki azonban azt elutasította, mert a rendőrség eljárása teljesen korrekt volt.

— Miért halnak meg a gyermekek? A makói népnek is megvan a babonája, hogy kísértetekben, boszorkányokban, kuruzslók csodafételeiben inkább hisz, mint a józan észben. Az orvosnak nem hisz, a vajákos asszonynak már inkább és szentül meggyőződött arról, hogy a betegnek nincs orvossága, az vagy elpusztul, vagy nem pusztul. Így azután az apróbb gyermekekhez nem is szoktak orvost hívatni. Most jelentik Makóról, hogy két makói orvos panaszra ment a polgármesterhez a gyermekbetegségekkel nem törődő makói atyafiak ellen és bejelentették, hogy csak a héten kilenc hét éven aluli gyermek halt meg orvosi gyógykezelés nélkül. A polgármester az orvosok panaszát folytán vizsgálatot rendelt el a gyermekhalálozások ügyében.

— A vesztőhelyre. Az aradi pinóerek segélyező és elhelyező egyesületének elnöksége által kibocsátott koszoru iven 25 korona gyűlt egybe a vesztőhely megváltására. Az összeget az Aradi Közlöny útján eljuttatták helyére.

— **Jelenet a Schwartzterben.** Fővárosi tudósítónk írja: Egyik újságírókollegánk a Schwartzterintézet berendezését akarta megtekinteni. Amint az intézet kapuján belépett, egy intelligens uriemberrel találkozott. Bemutatkozott neki és előadta kívánságát. Az illető ur — jó magyar szokás szerint — valamit motyogott; lehet, hogy a nevét mondta, lehet, hogy mást, — aztán lekötelező udvariassággal tette hozzá:

— Nagyon szívesen állok rendelkezésére. Parancsoljon.

Az újságíró megörült és követte vezetőjét. Ez karonfogta az újságírót és úgy vezette őt át a parkon, folyton beszélt, mindent körülményesen megmutogatott, magyarázatait érdekesebbnél-érdekesebb történetekkel fűszerezte.

Igy haladtak át a kerten; aztán egy ajtóhoz értek.

— Ez hová vezet? — kérdezte az újságíró.

— Fel a domb tetejére; ott egy filagoria van. A kilátás gyönyörű onnan. Menjünk fel. Azzal kinyitotta az ajtót, az újságírót beeresztette. Aztán maga mögött bezárta kulcsal.

Mikor felértek a meglehetősen magas domb tetejére, a vezető hirtelen odafordult az újságíróhoz és kemény hangon így szólt:

— Hallja az ur! tiz éve vagyok már itt és mindég az volt a vágyam, hogy lássak innen valakit leugrani. No előre! egy kettő! Ugorjon!

Az újságíró meglepetten tekintett kísérőjére. Ez nevetett, karjait dörzsölte, tipegett örömeiben.

— Így ni! ez most jó lesz! no rajta! rajta!

Az újságíró csak most vette észre, hogy az ő vezetője — bolond. És ez a felfedezés épen nem volt kellemes. A domb magas volt és ha onnan leugrik, biztos, hogy halálra zuzza magát. Rémulten nézett körül: segítségre sehonnan sem számíthatott. Rettenetes helyzetében mentő ötlete támadt; derült arcot vágott és kedélyesen odafordult az örülthöz:

— Leugrani innen? Az semmi! Minden gyerek meg tudja tenni. Hanem onnan alulról ide felugrani, — az már valami. De én azt is megcsinálom...

— Nem hiszem... No de lássuk.. kíváncsi vagyok reá.

Lejötték a dombról és az örült kinyitotta az ajtót. Hogy az újságíró egy pillanat alatt már nyargalt, mint a kilőtt puskagolyó, azt mondanunk se kell.

— **Meggátolt öngyilkosság.** Kolompár Julia 17 éves toloncon levő cigányleány ma a rendőrségi fogdában kótnyével felakarta magát akasztani. A vele együtt levő letartóztatottak észrevették szándékát és megakadályozták annak végrehajtását.

— **Perzsa szőnyegraktáramat** a Neuman-palotában Széchényi-utcai oldalon megnyitottam. Szíves pártfogást kérek. Tisztelettel Schwarcz Zsigmond. 3811

— **Menyasszonyi kelengyék** szolid, szakavatott kivitelben legelőnyösebben beszerezhetők Heim J. cégnél Arad, gróf Nádasdy palota, Szabadságtér 20. 3407

— **Felhívjuk olvasóink szíves figyelmét** Varga József (Kápolna-utca 6.) régi, jóhírnévként örvendő asztalos mesternek lapunkban közölt hirdetésére. 3764

— **Kobrak cipők** legjobbak a világon! csak Lányi Marcellnál a színházzal szemben, Atzél Péter-utca 1. kaphatók. 3884

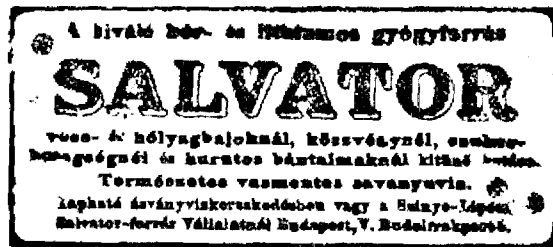
— **Felhívjuk az uri hölgyközönség szíves figyelmét** Guttman Izidor, Szabadságtér 15. szám alatt levő divatüzletére, hol nagy raktárt talál vászon, szövet, mosóárak, blúzok és aljakban bámulatos olcsó árak mellett. 3641

— **Felhívjuk az urközönség figyelmét** Hirsch Antal uri szabó műtermére, Andrassy-tér 18. sz., hol a legfinomabb szövetekből elegáns és olcsó ruhák szerezhetők be. 3632

— **Beiratás a tánciskolába.** Tisztelettel értesitem az uri közönséget, hogy f.évi november hó 10-én *Teleky-utca* 5 szám alatti termemben az idei tánckurzust megkezdem. Előjegyzéseket már a mai naptól kezdve elfogadok. Tisztelettel *Buday Ida* okl. táncitanítónő. 5875

— **Felhívjuk az uri közönség szíves figyelmét** Hegedüs Gyula Arad, Andrassy-tér 15. szám alatt levő megnagyobbított kefe, pipere illatszer és bőraru üzletére, különösen női táskák és hajgarnitúrák a legnagyobb választékban és legolcsóbb árban szerezhetők be. 3771

— **Francia likörök** legbiztosabb készítésére, — **házilag** — a likör aroma 1 üveg 60 fillér **Vojtek és Weisznál.** 17

Keresztetik expediciónkba egy jóírású leány.

TARKASÁGOK.

(A tanuk.) Ezt a két apró történetet a tárgyalási teremben jegyeztük föl. A párbeszéd a törvényszéki elnök és egy paraszt tanu között folyt le:

Elnök: Hát azután milyen embernek ismerte az öreg Baranyó Imrét?

Tanu: Hát kérem alásan, *vagyon állásba nagyon iparemler volt.*

Elnök: Ismeri a vádlottat?

Tanu: Igen.

Elnök: Közelről ismeri?

Tanu: Hát azt nem mondhatom, kérem alásan, mert teccik tunni, két kilométer távolságra lakunk tőle.

(Vasuti baleset.) Ez a jelenet is a törvényszéken történt. De ennek már nem parasztok voltak a szereplői, hanem a tárgyalást vezető elnök és egy megrögzött gonosztevő irnok, aki több aradi ügyvéd irodáját boldogította már. Most sikasztással vádolva került a törvényszék elé, amely már nem egyszer ítélkezett fölötte. Az elnök megkérdezte a jómadártól:

— Volt-e már büntetve?

— Igen. Egyszer becsületsértésért három napi fogházat ültem.

— És még?

— Másért nem.

— Itt az iratok azt mutatják, hogy hat hónapig börtönben is ült *okirathamisításért.*

— Az jelentéktelen dolog, — felelte cinikus mosolylyal a vádlott.

— Miért volna jelentéktelen dolog?

— Mert azt csak egy vasuti baleset következtében kaptam.

— Hiszen maga nem is volt vasutas.

— Mindegy kérem, — szólt mosolyogva a

megrögzött ember — azért én mégis hibásan igazítottam be egy — váltót.

(Aki érzéssel énekel.) Az Andrassy-tér egyik kávéházában naponként összejönnek a színészek és uszonázás közben megbeszélik a napi eseményeket.

— Mit szóltok X. tegnapi énekléséhez? — kérdezte egy színész, aki X. hangjáról nem a legjobb véleménynyel volt.

— Nem énekel szépen, — mondta az asztaltársaság másik tagja, de legalább érzéssel énekel.

— Ugyan kérlek, — méltatlankodott a másik.

— Akármit mondasz, abban az emberben van érzés.

Amire emez kacagva felelt:

— Ha érzés volna benne, — nem énekelne.

Láz

és egyéb gyengítő betegségek után a teljes egészség gyors visszanyerésére a

Scott-féle csukamájolaj Emulsió

biztosan kipróbált szer.

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halaszt — kérjük figyelembe venni.

Kellemes ízű és könnyen emészthető és ennélfogva sokan vehetik, akik más szerekkel nem tudnak bevenni.

A SCOTT-féle EMULSIÓ

azonfelül sokkal hatásosabb is. A tisztaság ideálja. 5741/4

A SCOTT-féle EMULSIÓ a legkiválóbb.

Egy eredeti üveg ára 2 kor. 50 fillér. Kapható minden gyógyszertárban.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Három gróf bányapöre

az aradi törvényszék előtt.

A leszállított illetékesség.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 9.

Kinszky Zdenkó grófnak, a híres istállótulajdonosnak, aki ezidőszereint a csehországi ohlumetzi birtokán lakik, Aradmegyében nagy-kiterjedésű birtokai voltak. Ezek közül a birtokok közül a petrisit, korbestit és a rossiait 1907. szeptember 23-án megvették Zoltowszky Szaniszló és Zoltowszky Zsigmond grófok, akik Posenben laktak.

A megvett birtokokhoz nagy-kiterjedésű bányák tartoznak, melyeket szintén megvettek a Zoltowszky grófok. Az adásvételi szerződés szerint a bányajogositványok kizárólag az új tulajdonosokat illetik.

Zoltowszky grófok teljesen megnyugodtak abban a tudatban, hogy a bányák kihasználási joga őket illeti meg. Egyszerre kellemetlen meglepetés érte őket. A bányák régi tulajdonosának, Kinszky Zdenkó grófnak emberei néhány hónappal ezelőtt megjelentek a petrisi, korbesti és rossiai uradalmi bányákban és minden ellenkezés dacára ott kutatásokat és furatásokat kezdtek.

A bányabirtokok intézősége azonnal jelentést tett erről a Zoltowszky grófoknak, akik Budapestre utaztak, felkeresték Barabás Béla dr. ügyvéd, országgyűlési képviselőt és megbízták, hogy Kinszky Zdenkó gróf ellen az

Férfi öltöny szövetek

Double felöltőkre, Téli kabátokra, Mikádóra szövetek.

Tessék érdeklődni a kizárólagos posztógyári raktárban.

Leichner és Fleischer

Arad, Szabadságtér 17. és Pécs.

Honi és angol gyártmányok.

Nagy megtakarítás.

A világhírű Riesner-féle FOLYTON ÉGŐ KÁLYHÁK

SZILÁGYI ÉS TÁRSA

cégnél

Arad, Boros Béni-tér 15. sz. kaphatók.

2813

kizárólag

aradi törvényszéknél indítsa meg a prejudiciális pört. Barabás Béla dr. nyomban be is adta a keresetet, melyben arra kérte a bíróságot, ítéletileg mondja ki, hogy a bányajog-sítványok gyakorlása, a kutatási és furási jog továbbá a kutatási jegyek kizárólag az új tulajdonosokat a Zoltowszky grófokat illeti.

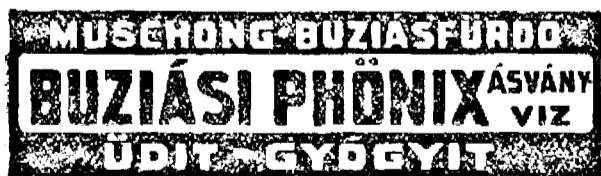
Kinszky Zdenkó gróf a pör során illetékességi kifogást emelt. Előadta, hogy az adásvételi szerződés szerint a jogügyletből folyó bármely peres kérdés eldöntésére, a budapesti járásbírói illetékességét kötötték ki. Kérte, hogy az aradi törvényszék szállítsa le az illetékességét.

Horváth János törvényszéki bíró referálása alapján ma döntött az aradi törvényszék az illetékességi kifogás felett. A bíróság helyt adott Kinszky gróf kifogásainak, leszállította a saját illetékességét és a beadott pert megszüntette.

§ Csödkérvény egy erdőtulajdonos ellen. Az aradi királyi törvényszékhez ma több hitelező csödkérvényt nyújtott be Zerkovic Lajos acsucái erdőtulajdonos, bécsi lakos ellen. A törvényszék október 24-ére tűzte ki a csödtárgyalást.

§ A báró kocsisa. A múlt év október havában Nopcsa Elek báró ujaradi birtokos bekocsizott Aradra. Kocsija a Szabadságtéren elütötte Aszódy Lajos kisfiút, aki sérüléseibe belehalt. A fiu apja följelentette a báró kocsisát, Burka Istvánt, gondatlanságból okozott emberölés miatt. Az aradi büntetőtörvényszék ma foglalkozott ezzel az ügygyel és a vádlottat Krenner Zoltán dr. ügyvéd védelme után felmentette.

§ Megrágalmazott bíró. Egy alaptalanul megrágalmazott községi bírót rehabilitált ma az aradi kir. törvényszék azzal az ítélettel, amelylyel Morár Miklós petrisi földmivest rágalmasért elítélte. Morár feljelentést tett Kinéz Szimion petrisi községi bíró ellen, mint aki szerinte többrendbeli hivatali visszaélést követett el. Anyagi kárt okozván egyesek és a község ellen. Már az előnyomozat megejtése után a nyomozás vezetője Salac Gyula máriaradnai főszolgabíró alaptalannak találta a vádat és ezért meg is szüntette a bíró ellen az eljárást. Az aradi kir. ügyesség erre hivatalból üldözendő rágalmas miatt vádat emelt Morár Miklós ellen, aki a mai tárgyaláson tizenkét tanut sorakoztatott fel állításainak bizonyítására. A tanuk azonban nem tudták bizonyítani a vádak valóságát s ezért a bíróság Morárt hat heti fogházra és 200 korona mellékbüntetésre ítélte.

Vese és hólyagbajoknál a vesemedence idült hurutjainál húgykő és fővényképződésnél, a légutak és a kiválasztó szervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásának bizonyult.

Orvosilag ajánlva. — Aradi főlerakat POLLÁK JÓZSEF cégnél, József főherceg-ut II. 5751

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Egy aradi sportbarát. Nem közölhetjük, Tessek ahhoz a laphoz fordulni, amelyben a cikk megjelent.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, október 9.

Amerika 1/2-el magasabb. Kínálat, vételkedv kedvező. 10 ezer mm változatlan.

Az arak 50 kilonként számítva:

	Déli zárlat	2 órai zárlat
Tengeri 1910. májusra	6.94—6.95	6.95—6.96
Buza 1909. októberre	14.30—14.31	14.35—14.36
Buza 1910. áprilisra	14.15—14.16	14.17—14.18
Rozs 1909. októberre	9.69—9.70	9.60—9.61
Zab 1909. októberre	7.57—7.58	7.59—7.60
Zab 1910. áprilisra	7.70—7.71	7.71—7.72
Rozs 1910. áprilisra	10.08—10.09	10.07—10.08

Zárul 5 órakor.

Oestrák hitelrészvény 662.75
Magyar hitelrészvény 765.25

A legjobb kutya-kalács

volt és marad a

Fattinger-féle kutya-kalács,

mely az összes a fajta tápszerek közül a legjobb összetételű és tápanyagú — 50 kg. 23. — 5 kg. bérmentve 3.20 K.

Fattinger-féle Puppy-Bisquit

külyök-kutyák részére. 50 kg. 26.—K., 5 kg. bérmentve 3.50 K. Árjegyzéket bérmentve küld:

H. POLSTERER (Inhaber und Mitgründer der Patent-Fleischfaser-Hundekuchen- u. Geflügelfutter-Fabrik Wiener-Neustadt.

250-nél több első díj. — A Fattinger-féle tápszert állatorvosi ellenőrzés mellett készítik. 5914

URANIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909. október 10-én, vasárnap:

1. A szép cigány. Humoros. — 2. Jephtha leánya. Bibliai dráma. — 3. Modern tanítás. Színes lát. Anyosság. — 4. Vételkedő irigyek. Humoros. — 5. A természet csodái. Látványosság. — 6. Edes menyasszony. Humoros. — 7. Cooek dr., az északi sark felfedezője.

Előadások délután 3 órától kezdve.

Október 13., 14. és 15-én:

A jövő háborúja

3 felvonásban. Irta: De Sgardelli Caesar

és
Az Idei grossmezeritsi királygyakorlatok.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1909. évi október hó 10-én:

Délután 3 1/2 órakor mársékelte helyárrakkal:

A vig özvegy.

Operette 3 felvonásban. Irta: Leon Viktor és Stein Leo. Zenéjét szerző: Lehár Ferenc. Fordította: Mérei Adolf.

SZEMÉLYEK:

Zéta Mirkó	Polgár S.	Bogdánovics	Szabó László
Valencienne	Zalai Margit.	Sylvaine, neje	Gyórfi T.
Danilovics	B. Szabó L.	Kromow	Nagyiván I.
Glavári Hanna	Dióssy Nusi.	Prisics, őrnagy	Vihari Béla.
Rosillon	Boda Ferenc.	Pra-covia	Lászy Etel.
Cascade	Gerő János.	Nyegus, irnok	Várnay Janó.

Kezdete délután 3 és fél órakor.

Este 8 órakor, rendes helyárrakkal

C) bérlet.

C) bérlet.

Az ember tragédiája.

Dramai költemény. Irta: Madách Imre. Színe alkalmazta: Paulay Ede. Zenéjét szerzette Erkel Gyula.

SZEMÉLYEK:

Rafael	Kun Irén	2-ik demagog	Polgár S.
Gábor	Harmath J.	1-ső a népből	Kulesár L.
Mihály	Zalay Margit.	2-ik a népből	Várnai Jenő.
Lucifer	Delly Lajos.	Athéni polgár	Boda Ferenc.
Ádám	Keszler Ede.	Catulus	Beregi S.
Éva	Kapolnay J.	Pét r apostol	Ditrói Mór.
A föld szelleme	Keiler I.	Helene	Novák Irén.
Rabszoiga	Ditrói Mór.	Boszorkány	Benkóné.
1-ső demagog	Leővey Leó.	Tanítvány	Nagyiván I.

Kezdete este 7 és fél órakor.

NYILTÉR.

Van szerencsém igen tisztelt vendégeimet értesíteni, hogy a „FEKETE BARÁNY“-hoz címzett vendéglőt és szállodat

Werkmeister János urnak

adtam át.

Nem mulaszthatom el, hogy azon rokonszenves támogatásért, melyben részem volt, az igen tisztelt vendégeimnek, ismerőseimnek és jóbarátaimnak hálás köszönetet mondjak.

Egyben kérem az igen tisztelt vendégeimet, hogy utódomat is hasonló pártfogásban részesíteni kegyeskedjék.

3604

Tisztelettel

Schmiedt Miklós.

A mai napon

Schmiedt Miklós urtól

a „FEKETE BARÁNY“ vendéglőt és szállodat (Boros Béni-tér 21.) átvettem

Mély tisztelettel kérem a nagyérdemű közönséget, hogy új vállalkozásomban támogatni kegyeskedjék.

Kiváló tisztelettel

Werkmeister János.

Őszi idényre dusan felszerelt ERNYŐRAKTÁRÁT

a legolcsóbb minőségtől a lefinomabb kivitelig, a legszolidabb kiszolgálás mellett ajánja

MERKLER SOMA

Temesvári ernyőgyár gyári fiókja, Andrássy-tér 20. szám.

Javításokra és áthuzkraáso szakszerűen berendezett műhely. Ki árolagos ősz raktár ... francia P. D. jegyü ...

3602

MELLFÜZŐK BEN

15%

árleszállítás!

1 kilogramm

valódi

BENSNDORP-féle

hollandi

Cacao-pop

elzárt eredeti dobozokban
csak 6 korona 20 fillér.
(Ezelőtt 7 korona 20 fillér.)

Tehát olyan olcsó, hogy ár
tekintetében valamennyi
gyártmánnyal versenyez.

Kiváló minősége, tápértéke
és rendkívül kellemes íze
pedig a világ összes gyárt-
mányai fölé helyezik. :-

Hánzu Nestor

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer János-utca 2.

Városi és megyei telefon 455. sz.

3511

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYÁNAK

heti kimutatása.

Hivatalos helyiség Szabadság-tér 7. sz. I. em.

Telefon 294. sz.

Telefon 294. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9—1 óráig.

Vidéki megkeresésekre — azoknak, a kik a körnek nem tagjai — csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk.

1909. október hó 9.

Keresünk:

Aradra: Elsőrendű női divatüzlet részére intelligens, ügyes segédet.

Vidékre: 5 fűszer, rőfös és rövid, 1 vas és fűszer, 2 rőfös és 7 vegyes szakmabeli magyar, román és részben német, tót és szerb nyelv- ismerettel bíró segédet.

Atánlunk:

női kereskedelmi alkalmazottakat, kik az Aradi Kereskedők Köre női kereskedelmi tanfolyamát sikerrel végezték, továbbá egy több évi gyakorlattal bíró, jó megjelenésű elárusító- nőt, 6 fűszer és csemege, 2 rőfös, 5 vegyes, 2 vas és fűszer szakmabeli segédet és 1 tanoncot.

Az elhelyezés teljesen díjtalan; az Aradi Kereskedők Köre tagjai előnyben részesülnek.

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE
HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYA

Klein Sándor,

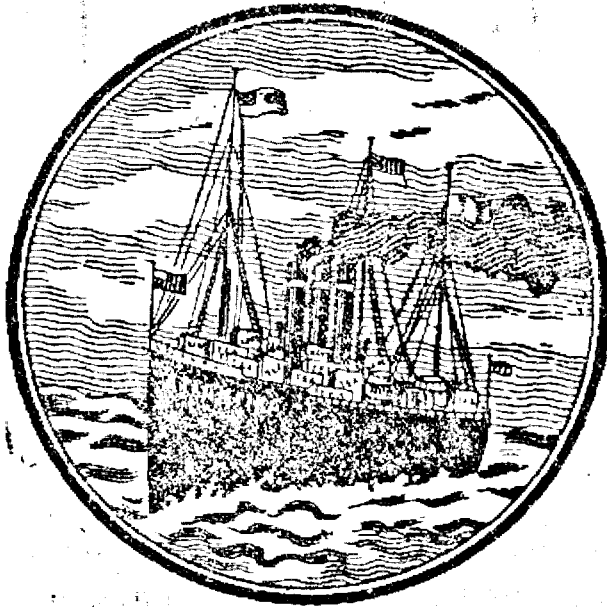
Keppich Zsigmond,

titkar

321

igazgató.

Városi és megyei telefon 609

Szájról-szájra jár a hír, hogy a

Tea-saison

— beálltával csakis az —

Atlantika

kávé és tea behozatalnál

fedezhetjük fűszer- és illatszer
szagától mentes, tisztán kezelt 421

Tea és Rum

— szükségletünket. —

Atlantika

kávé és tea behozatal

Arad Andrassy-tér 20. Fischer Eliz palota

Eladó ház és telek Világoson.

A világosi Cognacgyár r. t. tulajdonát képező

53. sz. ház és telek szabad kézből eladó.

Felvilágosítással szolgál a nevezett vállalat igazgatósága Világoson. 3874

Nagy választék

Lemez és vas zománcozott

Főzőedények,

Háztartási cikkek,

Konyha felszerelések,

Szőlőművelési eszközök,

Mindennemű szerszámok,

Gép és ipari cikkek,

acél, nikkell és sárgaréz áruk

és mindennemű

Vas árukban

Kérjük szíves megbízásait, melyek

gondos kiszolgálásá-

ról és jutányos számi-

tásáról biztosítjuk.

Kitűnő tisztelettel

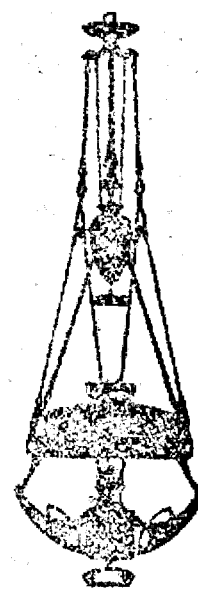
1451

Kneffel Károly és fia

vas- és szén-nagykereskedése.

Üzleti berendezésünk és
állványok f. évi július hó elején
mérsékelt áron eladók.

Tulzsufóit raktár miatt

mélyen leszállított árakban kap-
hatók legújabb és legizlésebb
üveg, porcellán és mosdó-
készletek. Nagy vá- függő és
laszték asztali lámpákból. --

Legjutányosabb forrás 2051

figurális dísz tárgyakból.

Legjobb minőségű china- és al-
pacca-ezüst dísz tárgyak, ugyszin-
tén elsőrendű evészközök.

Képkeretekből

óriási választék, több mint 400
új izlése mint van állandóan
raktáron.

FISCHER MÓR,

Andrassy-tér 20. szám
(Fischer Eliz-palota.)

Megyei és városi telefon szám 568.

Számtalanszor bevált

MATTONI FÉLE
GIESSHÜBLER
SÁVANYUVIZ

kütyümeknél és

hólyaghurutnál,

mint a kúgyesvat

megkötő szer.

5081

**A következó
ujdonságok
érkeztek**

KERPEL IZSÓ

**80,000 kötetes
kölcsönkönyvtárába:**

Dr. Bloch. J: Korunk nemi élete, Móricz Zs: Hét krajcár, Balázs I.: A becsület szanatóriumából, Viebig: Az alvó hadsereg, Krudy: A bűvös erszény, O'Conor Eccles: Házassági sorsjáték, A műveltség könyvtára: A társadalom, A művészet könyve. Radó Imre: Mézes-
hetek az esküvő előtt, Bruun Laurids: Négy óra története, D'or Jean: Humoros utilevelek három világrészből, Eschstruth: Tündérrálynő, Szemere: Ugor Agnes, Harland Henry: Sampaulo grófnő, Mariet Jeanne: A hiábavaló gazdagság, Szomaházy: Mindennapi problémák, G. Böttner I.: A méltóságos asszony emberei, Bródy: A villamos, Andornakiné, Pásztor Árpád: Tengeren, tengeren túl, Legioner: Gyöngé emberek, Blicher: Erősebb az életnél, Gömbösné: Az uriaszony, Heyermans: Remény, Ujvári Péter: Az új keresztény, Connan: Rejtélyes történetek, Gárdonyi: Mi erősebb a halálnál? Szomaházy I.: A gyergyóvári hadjárat.

Nemetben: Herzog: Hanseaten, Hirschberg: Die Villa des Gerechten, Zobeltitz: Glückslasten, Diers: der alte Timm und seine Nachbarn, Strindberg: Entweit — Einsam, Ohnet: Der rote Kurs, Franzos: Leib Weihnachtskuchen und sein Kind, Schmidt Nikolaus: Dudelsacklieder, Ewers Heinz: Mit meinen Augen, Schnitzler: Die Frau des Weisen, Schubert: Finis Poloniae, Dunker Dora: Sie soll deine Magd sein, Schloemp: Die meschuggene Ente, Franzos: Der kleine Martin, Ebhardt: Die Rache der Heimat, Zobeltitz: Zwei Küsse, Zahn: Indergand, Schlicht Mobil, Wasner: Vater, Tovote: Fräulein Grisebach, Zobeltitz: Die Kronprinzenpassage, Boy Ed. Ida: Um ein Weib, Villinger: Zens Rosengren: Der grosse Unbekante.

Kölcsöndíj navi 1 kor. 20 fill, vagy kötetenként fizetve 8 fillér.

**A könyvek újak és tiszták!
Vidéki bériók**

és a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek

A zenemű-kölcsöntárba

is meglepő szép

ujdonságok érkeztek!

Zenekölcsöntári díj havi 1 kor. 40 fill.,
vagy füzetenként 14 fill.

Zerkovitz: Csömp, Weisz Adél: Honi bu és Honi baj, Szohner: Cabaret induló, Papai: Négy dal, Zerkovitz: Hastánc, Plaqueette: Mohamed paradicsoma, Valverde: Paraguay tánc, Jakobi: Jánoska, Dr. Rózsa: Megjöttek a fecskék, Dóczy: Légy az enyém, Ormay: Dícsértesség, Szohner: Huszonnégy szál fehér róza, Szirmai: Tánchos huszárok, Fráter: Templomban, Baumann: Tiz koplé, Zerkovitz: Lila, Weiner: Mikor a pezsgő a jégen még hül, hül... St. Nerwey: Menj a szivembe be.

**Egyes könyvek és egész
könyvtárak vétele; könyvtárak
kiegészítése és
berendezése.**

KERPEL IZSÓ,
könyv-, zenemű és papír
kereskedése Aradon,
Telefon 383. sz.

Magyarország legnagyobb és legelterjedtebb
szőlészeti szaklapja a

BORÁSZATI LAPOK

mely újévtől kezdve 41-ik évfolyamban hetenkint jelenik meg igen bő és változatos tartalommal.

Ezen szaklap, mely nemcsak a magyar szőlészeti és borászati viszonyokat ismerteti, hanem legelőkelőbb figyelemmel kíséri a külföldi tapasztalatokat is. Minden kétséget kizárólag a legsokoldalúbb és legértelmesebb szőlészeti ujság, mely minden más szőlészeti szaklap olvasását fölöslegessé tesz.

A „BORÁSZATI LAPOK“

a „Magyar Szőlőgazdák Országos Egyesületé“nek hivatalos közlönye.

A Borászati Lapoknak a közigazdaság és a gyakorlati szőlőművelésnek es borászatnak szentelt rovatát igen kiemelték, de különös súlyt helyez a tudósításokra is, a miben több mint száz tudósító dolgozik a lap szerkesztőségének kezére.

Minden előfizető évenként legalább két nagy színes műmellékletet kap, valamely magyar szőlőfaj hű képét.

„Gazdasági Tanácsadó.“

Laptulajdonos: BAROSS KÁROLY örököse. Főlelőnök szerkesztő és kiadó: Dr. DRUCKER JENO.

A lap előfizetési ára:
1 évre 12 kor. 1/2 évre 6 kor. 1/4 évre 3 kor.

Mutatványszámot 3 héten át szívesen küld a BORÁSZATI LAPOK kiadóhivatala (Budapest, IX. ker., Üllői-ut 25. szám.)

Egyedül előnyös vásárlási alkalom rőföskerekedőknek és házalóknak a szövőgyárból való közvetlen vásárlás által.

40 méter maradék szőp mintákkal, ruhák, blúzok és a'csöszoknyákhoz. 14 korona.
40 méter olá'rendű minőségű, kivánásig szőp mintákkal, ruhák, blúzok és a'csöszoknyákhoz. 15 korona.

- Ruhaparget** szép mintákkal, ruhák, blúzok és a'csöszoknyákhoz.
- Fanell** gyöngén mintázva ingekre és blúzokra.
- Delain** szögélyes ruhákra és blúzokra.
- Angol zefir** 80 cm. széles színes ingekre, ingmellékre és női blúzokra.
- Kéknyomó** konyhakötényekre és háziöltönyökre.
- Kanavász** élénk színekben ágyneműkre. 5765
- Oxford** kitűnő férflingákra, strappaképes minőségű.
- Grisette** színes, alsőszoknyára, vastag anyagból szőve.

Maradékanyag 2-10 méter.
Hibátlan és tartós minőségűt garantálva, teljesen színtartó.

Nincs kockázat! Az összeg, ha az árú nem tetszik, visszafizetjük, ez esetben azt börtmentve is lehet visszaküldeni. Január 1-től több mint 1000 előmért levél.

40 méter legfinomabb fehér- és ágynemű részére szőp mintákkal, ruhák, blúzok és a'csöszoknyákhoz. 17.90 K.
lepedők készen varrás nélkül 225 cm. hosszú, 150 cm. széles, a legfinomabb cédra vászonból szőve, elpusztíthatatlan minőség, garantált vásznak darabonként K. 2.80. legkisebb vétel 6 darab. Székküldés utánvétel útján.
Mechanikus vászon szövőde NACHOD, Csehország.
Két csomag megrendelésnél franko szállítás.

Köbögés, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a
Réthy-féle **czukorkánál**
Vasárlásnál azonban vigyázzunk és határozottan RÉTHY-félét kérjünk, mivel sok haszontalan utánzata van.
1 doboz 60 fillér.
Csak RÉTHY-félét fogadjunk el!

Ne vásároljon addig **KALAPOT** míg meg nem lekinli **MÜNZ** J. cég modern kirakalait.

Védjegy: „Horgony“

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyított háziszor, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult köszvényéni, oszónál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K.—80, K.1.40 és K.2.— és ügyszólván minden gyógyszerertárban kapható. Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest. Dr. Richter gyógyszerertára az „Arany oroszlánhoz“, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

SZULTANFORRÁS

A húgyhajtó és húgysavoldó vizek királya, bőr- és dús lithion-tartalmu ásványvíz.

Kiváló vegyiösszetétel következtében sikerrel alkalmazható vese-, húgykő- és hólyagbajok eseteiben, valamint cukorbetegségeknel, csúzos bántalmaknál; továbbá a légző- és emésztőszervek hurutus bajainak gyógyítására

Igazgatóság: Budapest, IV. Ferenc József rakpart 22.
Kútkelzőség: EPERJES.

Főelrusitók Aradon: Dürr Gusztáv, a városházzal szemben, telefon 118. Nagy Farkas, telefon 268. Fejér Gyula, telefon 71. sz. 5751

1868 óta forgalomban.

Berger-féle gyögy-kátrány-szappan,

mindennemű bőrkütegek

Berger-féle kátrány-kénszappan.

Berger-féle glicerín-kátrány-szappan.

Berger-féle borax-szappan

Raktár Aradon: G. Földes Kelemen, Halás Árpád és Rozsnyay Mátyas gyógyszeres utaknál, Vojtek és Weiss droguerijában és kapható háson az összes gyógyszerertárban. 1553

„Berson”
Teljes gummi sarok pótló!

Sarkpótló nélkül

a legdrágább cipő sem tökéletes.
Kérjük a szó védjegyére ügyelni

„BERSON”

Legjobb gummisarkpótló a világon!

Minden bőr-, cipő-, gummláru és drogueria kereskedésben kapható az Osztrák-Magyar Monarchiában. 5772

Nagyban kapható **Siegmund Beer & Söhne, Wien VI/2.**

„Berson”
Kerek gummi-sarok pótló!

Értesítés!

Nagy alkalmi vétel!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy sikerült egy nagyobb mennyiségű, legjobb minőségű

vásznat és canavászt

beszerezni, mely által abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy dacára ezen áruk tetemes emelkedett voltának, az eredeti gyári áron bocsájtom a n. é. közönség rendelkezésére, u. m:

<p>1 vég 23 mtr Rumburgi I. 4.60 krtól</p> <p>1 „ 23 „ Creasz 5.50 „</p> <p>1 „ 23 „ Nonplusultra 6.20 „</p> <p>1 „ 23 „ Lilióm I. 6.70 „</p> <p>1 „ 23 „ Edelveisz 5.95 „</p> <p>1 „ 23 „ Hollandi 5.75 „</p> <p>1 „ 23 „ Rózsahegy 5.45 „</p> <p>1 „ 23 „ Margit 6.65 „</p> <p>1 „ 23 „ Szepességi 6.10 „</p> <p>1 „ 23 „ Házi fonál 6.20 „</p> <p>1 „ Magyar király 5.76 „</p> <p>1 „ Kurucz 6.60 „</p> <p>1 „ 14 m. ³/₄ lepedő vászon 5.90 „</p>	<p>1 vég 38 mtr vászon 8.20 krtól</p> <p>Madapolam mtr —.27 „</p> <p>Chiffon 1 mtr —.19 „</p> <p>1 vég 23 mtr Damaszt 6.20 „</p> <p>1 „ 28 „ Gradl 6.45 „</p> <p>1 „ 28 „ Canavász 8.95 „</p> <p>6 személyes kávé készlet 1.95 „</p> <p>6 „ ótkész 2.35 „</p> <p>1 drb ronge paplan 2.35 „</p> <p>1 „ Clott 8.57 „</p> <p>1 ágy garnitúra 3.25 „</p> <p>1 pár függöny 1.25 „</p>
--	--

Továbbá mosó delain 35 kr. helyett 25 kr. Nagy választékban női és férfi szövetek, valamint gyapju delain, angol zephir, francia batiszt, carton, vont barchett belés áruk, mindenféle selyem és szövet blousok, lüszter felöltők, női és férfi zsebkendők, szövött áruk, keztyük, női, férfi és gyermekharisnyák, színes és fehér férfiingek, gallér és kézelők, férfi és női esernyők óriási választékban. Nagymennyiségű vászonmaradékok minden elfogadható áron kapható 3887

Guttman Izidor

áruházában, Szabadáság-tér 15. (Az arany hajóhoz)

!!! A mosás napja élvezet !!!

Persil

Modernes Waschmittel

Teljesen ártalmatlan! Chlor nem szükséges!

Egyszeri főzés után vakító fehérségű fehérnemű

Dörzsölés, kefélés, mosódeszka nem kell!

Megtakarítja a munkát, időt és pénzt! Aki egyszer alkalmazza, mindenkor használja! Egyedüli készítő Ausztria-Magyarországban VOITH GÖTTLIEB, Bécs, III/1. 3427

Aradon kapható Vojtek és Weisz droguista cégénél.

Naponta jó cigányzene!

Figyelmes kiszolgálás!

Kávéház átvétel!

Értesítem úgy a n. é. közönséget, mint ismerőseimet és jóakaróimat, hogy Aradon, Pécskai-ut 1. szám alatt, az indóház közelében levő „**Velence**” kávéházat átvettem s teljesen újonnan átalakítva, tovább vezetem.

Mint a múltban, úgy a jövőben is, mindenkor az lesz a célom, hogy igen tisztelt vendégeim meglegedését kiérdemeljem.

Kávéházamban mindenkor a legjobb hideg étkek és kitünő italok a legolcsóbb árért, a legfigyelmesebb kiszolgálás mellett lesz kapható.

Amidőn még a múltban irántam tanúsított jóindulatu pártfogást megköszönöm, kérem azt részemre ez új vállalkozásomban is fönntartani.

Kész szolgálattal
Lukács Sándor,
kávéész.

3869

Hideg buffé!

Egész éjjel nyitva!

M A vasárnap és hétfőn

kirakatainkban egy igen csinos kelengye megtekinthető.

Rosenblüh H. és Társa.

271

Magyar kir. államvasutak.

Téli menetrend.

Érvényes 1909. október hó 1-től.

Arad-Budapest. Table with columns: Állomások, Szv. I-II, Gyv. I-II, Szv. I-III, Gyv. I-II, TVSZ I-II, Szv. I-II. Lists stations from Arad to Budapest k. p. u. with departure and arrival times.

Budapest-Arad. Table with columns: Állomások, Tv. Sz., Gyv. I-II, Szv. I-III, Gyv. I-II, Szv. I-III, Szv. I-II. Lists stations from Budapest kpu to Arad with departure and arrival times.

Arad-Tövis. Table with columns: Állomások, Gyv., Szv., Szv., Gyv., Szv., TVSZ. Lists stations from Arad to Tövis with departure and arrival times.

Tövis-Arad. Table with columns: Állomások, Szv., Gyv., Szv., Gyv., Szv., Vv., Vv. Lists stations from Tövis to Arad with departure and arrival times.

Arad-Temesvár-Józsefváros. Table with columns: Állomások, Szv., Szv., Vv., Szv. Lists stations from Arad to Temesvár-Józsefváros with departure and arrival times.

(Utányomás nem díjaztatik.)

Hirdetéseket teljesen ingyen ad a kiadóhivatal:
Mandei főherceg-ut 22. szám.
Telefon szám: 151.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Vadkezesedési kérések a hirdetés alatt levő számokra vonatkoznak.

Am apró hirdetésnek előre fizetendő.

Hirdetéseket felvételnek a kiadóhivatalban: Jászai Főherceg-ut 22. szám.
Telefon szám: 151.

Haan rovatban minden szövegszerű bejelentésnek ára 4 fillér, vasatagnak betűs 3 fillér. — Cselédet kereső vagy cselédnek ajánló apró hirdetés 20 szóig 50 fillér, minden további szó 4 fillér. — Hirdetési levelezőlapok 30-40 fillérért és 1 koronaért kaphatók lapunk elárulási helyein.

Akinek

ismeretség híján
házastársa, nevelőre, üzletvezetőre, könyvelőre, segédre, ispánra, gazdasági vezetőre, kulcsárra, vinczellőre, kertészre, kulcsárra, gazdasági vezetőre, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodaszolgárra, pénzeszedőre, házmesterre, stb.-re van szüksége.

Aki

bérbeadni kíván

birtokeket, házat, vadászterületet, kocsit, lovat, halászatot, telket,

Aki

eladni kíván

butort, zongorát, bort, gyümölcsöt, gabonát, üzletet, műhelyt, lakást, stb. vagy

Aki

mindeneket vétel vagy bérbévitel céljából keresi;

Aki

valamely állást betöltani kíván: legbiztosabban értezt, ha az

ARADI KÖZLÖNY
kis hirdetés
rovatát használja.

Zálogházból

gyémánt és brillians fülbevalók és gyűrűk, aranyláncok, mindenféle ékszereket ezüstneműeket kiváltak és veszek. Farkas Streicher Arad, Tökölly-tér 1. 1771

Szép és művelt

csinos és házas nevelésű 18-20 éves izraelita urileány ismeretséget óhajtana házasaág céljából, kinek révén 10.000 korona megtakarított tőkémel életképes, régi és jól jövedelmező gyári vállalat-hoz társulhatnék. Hét év óta végzett magántisztviselő vagyok, tartalékos kadét őrmester. Szíves ajánlatokat, lehetőleg fényképpel ellátva „Boldog házasság” alatt a kiadóhivatalba kérek. Csakis teljes című levelekre válaszolok. 3880

Házitanítónak ajánlkozik

német ajku keresztény, végzett realista. Ajánlatok Gottreid Frigyeshez Nagyszében, Erzsébet-utca 77. küldendő. 3879

Koser

libaszir nagy mennyiségben és naponta friss libahus kapható Tökölly-Imre-utca 15. Mandel Adolf. 3882

Intelligens német kisasszony

ajánlkozik október 15-ére ur családkhoz. Zongorázik s tanit. Címe J. P. Klein Adolfné, Pécska. 3857

Divatüzletemen

egy fiatalabb segéd alkalmazást nyer. Münz I. Arad. 3882

Csákoval

földműves iskolát végzett, kitünő bizonyítvánnyal rendelkező fiatal nőtlen ember gazdaságban állást keres azonnali belépésre. Címe: Verok Ferenc, Gróf Porczia Lajos urnál Kisfalud, Temes megye. 3881

Keresek

vegyeskereskedésembe egy ügyes segédet, aki a rőfös áru szakmában is jártas. Ajánlatok igényekkel együtt Weisz Mórhoz, Székudvarra intézendők. 3876

Egy hosszú zongora,

Heitzman-féle, jutányos áron térszűke miatt eladó. Bővebbet Illmann József, Világos. 3849

Fráter Söránd

legújabb nótáskönyve 32 oldal terjedelem. Fráter saját szerzeménye országsszerte ismert dala „Tele van a város akácia virággal” két koronáért ismét kapható Ingusz I és fia könyvkereskedésében. Fő-üzlet Andrassy-tér 16. Fiókuzet Weitzer J-utca. 178

Kovaszinon eladó

egy 8. kat. hold teljesen beültetett szőlő. Bővebbet Arad, Révai-utca 2. szám alatt, a tulajdonosnál. 2928

Szöllőkarót

7 láb magasat prima tölgyfából szállit waggon számra Branyicska állomásról Vass József fakereskedő Ujarad. 3889

Magánház

Aulich Lajos-utca 10. sz. azonnal eladó. Értekezhetai Rákóczy-utca 10. Ugyanott 2 háztelek eladó. 3852

Divánok, Ottománok,

I. és II. réti matracok, levarrot szalmaszakok legolcsóbb bevásárlási forrása Reiner J. Gyula kárpitos és díszítőnél Lázár Vilmos-utca 1-2. 3639

Ügyes vasalónő

uri házakhoz ajánlkozik. Cim: Boros Béni tér 22. 3816

Szőlősomagelő papir,

kosár függőgyekek jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papirkereskedésében Arad, Szabadság-tér 1. sz. Telefon 808. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. 2922

Egy elegánsan butorozott

külön bejáratu szoba magános intelligens házaspárnál azonnal kiadó, Battyhányi-utca 28. ajtó 10 3891

25 év óta fennálló pékműhely

berendezéssel együtt kiadó. Cim a kiadóba. 3892

Joinai világlapja

a legelterjedtebb magyar folyóirat, összes kedvezményekkel, bérletben vagy számonként eredeti árban házhoz szállitva megrendelhető: Krausz Paulin könyv- és papirkereskedésében, színház-épület. Ugyan itt az összes bel- és külföldi divatlapok és folyóiratok kaphatók. 100000 kötetes kölcsönkönyvtár. Városi és megyei telefon 511. sz. 3241

Mihály-utca 51. sz. ház

2¹/₂ hold beültetett szőlővel és mintegy 100 drb. nemes gyümölcsfával szabadkézből eladó Közlelbi feltételek Dr. Szende Tivadar ügyvédi irodájában (József főherceg-ut 7. sz.) nyerhetők. 3859

Kiadó lakás

Egy földszintes modern uri lakás mely áll 5 szoba, előszoba, fürdőszoba, cselédszoba, villanyvilágítás és minden hozzátartozó mellékkeliséggel, továbbá nagy gyümölcsös kerttel, 1909. év november 1-étől kiadó. Megtekinthető délelőtt 10-12-ig. Cim a kiadóhivatalban. 3864

Közép iskolába

járó, esetleg más foglalkozásu fiatalembert laktársul teljes ellátással keresek. Bővebbet József-főherceg-ut 1a. szám a házmesternél. 3865

Kerestetik

expediciónkba egy jó irással bíró leány,

Jrodának alkalmas

egy szoba avagy helyiség közel a „Városi kávéházhoz” azonnal esetleg f. é. november hó 1-re kerestetik. Cim a kiadóban. 3868

Jó pajtás.

Szerk. Sebők Zsigmond és Benedek Elek. A legújabb és legkedveltebb képes gyermeklap. Előfizetési ára ¹/₄ évre 2 K 50 fill. Munkatársak: Benedek, Mikszáth, Molnár, Sebők stb. Előfizetéseket elfogad Kerpel Izsó könyvkereskedése, Aradon. 262

Angol vagy német beszédet

vagy német keresk. levelezést tanit tökélyig postán, személyes érintkezés nélkül havi 8 koronáért Orfi nyelviskolája Aradon. 2511

Egy géplirónő

állást keres, a ki Adler Monarch és Ideál gépeken ir. Cim: Demeter-utca 27. 3855

Szép ház

közeli a Szabadság-térhez, nagy árnyas udvarral, kedvező fizetési feltételek mellett eladó. Bővebbet a kiadóhivatal. 3770

Zongorában

alapos oktatást nyujt kezdők és haladóknak. Bővebbet Halpern Miksa cégnél, Szabadság-tér. 3580

Rövid zongorát

jókarban veszek. Cim a kiadóba. 3464

Gartner Samu

villanyműszerész, kerékpár és varrógép szakszerű javítóműhely

Arad, Weitzer J.-utca 2.
(Minorita-palota.) 3011

Uj női- és férfi szabó műterem.

KATONA LÁSZLÓ

Arad, Szabadság-tér 1. sz. a.

Van szerencsém a n. é. városi és vidéki nagyközönség b. figyelmét felhívni ujonnan megnyilt

női és férfi szabó műtermemre,

hol minden e szakmába vágó munkát legizlésebben s legelőnyösebb ár mellett elvállalok.

Szíves pártfogásért esedezik

Katona László,
női és férfi szabó, Szabadság-tér-1. szám alatt. 2028

Telefon szám 242.

Elektromos erőátviteli motorokat kikölesönöz, elad és felszerel 3191

Kalmár József

villanyvilágítás, telefon és villamos csengő berendezési vállalata

Arad, Salacz-u. 2.

Fischer Nagyáruháza

ARAD, Szabadság-tér 12.

|| Gyermek-kocsik gyári raktára ||

5 forinttól 50 forintig.

3371

Szép kivitelű tartós ülő és fekvő kocsik frt. 12—, 13—, 14—

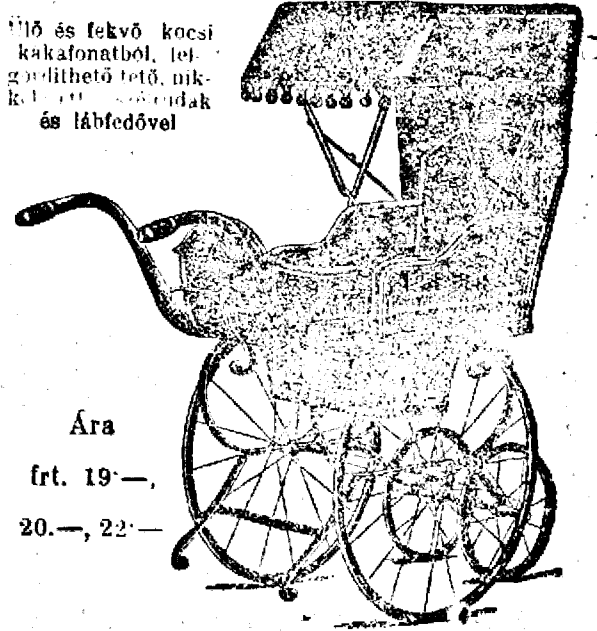

Finom ülő és fekvő kocsik fehérre vagy színesen lakkozva frt. 15—, 16—, 17—

Ujdonság!
Cégemnek különlegessége!
Átalakítható ülő és fekvőkocsi legfinomabb kivitelben, frt. 35—tól 50—ig.

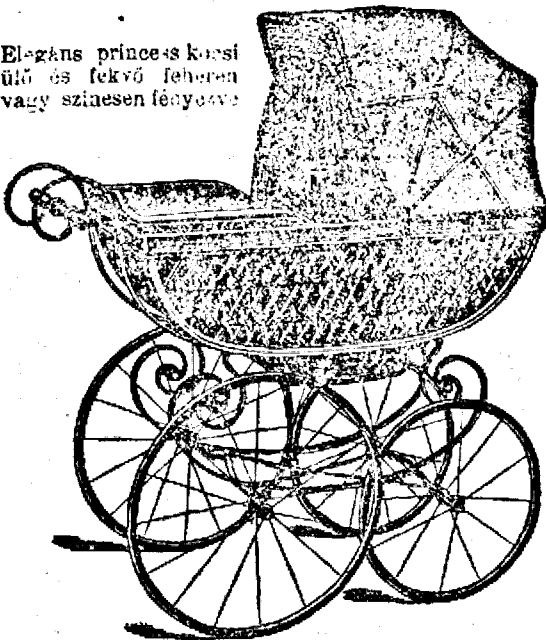
Ülő és fekvő kocsik kakaofonatból, leghajlítható tető, nikkel és kromozott acél és lábpedóval

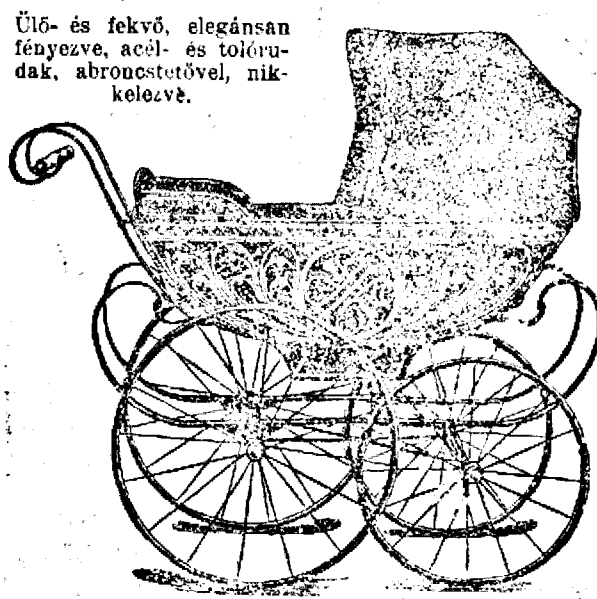
Ára frt. 19—, 20—, 22—

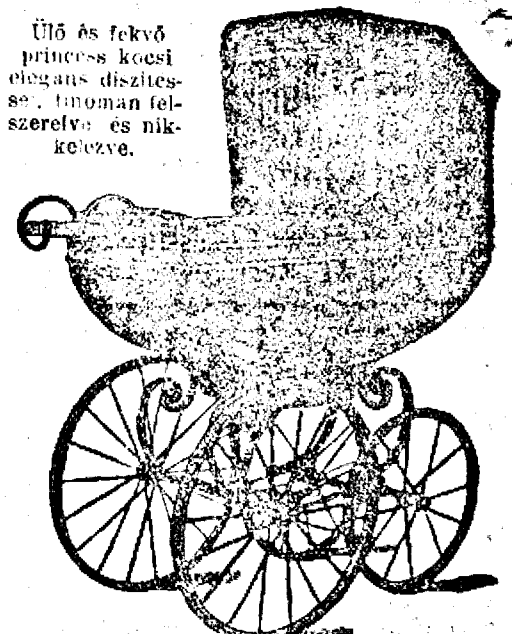
Angol carriage-kocsi 2 ülő vagy 1 fekvő gyermek számára, elegáns kivitelben, díkkelvezett oldalvezetékekkel, felhuzott redőkkel frt. 23—, 25—, és 28—.

Elegáns prince-s kocsik ülő és fekvő fehérre vagy színesen fényezve

Ülő- és fekvő, elegánsan fényezve, acél- és tole-rodak, abroncsotóval, nikkelozva.

Ülő és fekvő prince-s kocsik elegáns díszítés-vel, tömör fel-szerelvéssel és nikkelozva.

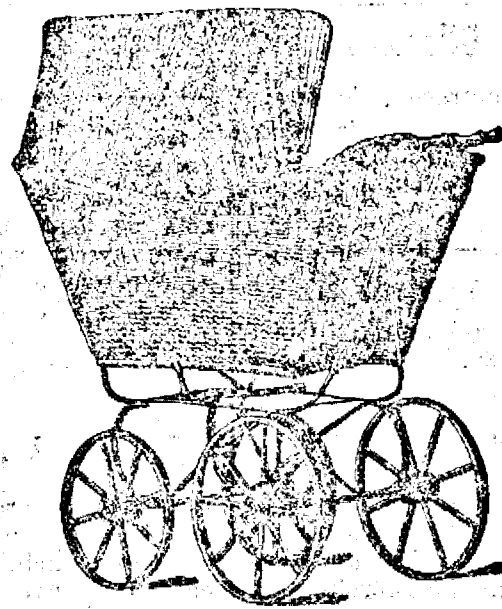
Princess kocsik. Ára frt. 18, 20 és 23.

Prince-s kocsik csikofüggő nyelű frt. 24, 25 és 26.

Angol kocsik frt. 25, 30 és 35.

Erős, fonott kocsik frt. 7, 8 és 9.

Egyszerű kivitelű kocsik frt. 5, 6 és 7.

Erős és szép kivitelű vasszóvanyonású gyermek-kocsi

Kedvenc polgári kocsik, reklám ár frt. 9, 10 és 12.